

Suomen Sosialidemokraattisen Sanomalehtimiesliiton

MUSTE maalari

VUOSIKIRJA 2022

Lobbaaminen - viestintääkö?

sisälllys

Mona Mannevuoto

Susanna Kuparinen

Esa Suominen

Liisa Jaakonsaari

5 Viestintätoimistot tarinataloudessa

Vaikuttajaviestintätoimistot eivät omasta mielestään lobbaa. Sanalla on keho maine, tutkijatohtori **Mona Mannevuoto** sanoo.

14 Kirpoaako median ote?

Onko median ote viestinnästä kirpoamassa – juoksevatko toimittajat vain tiedotteiden perässä, teatteriohjaaja ja toimittaja **Susanna Kuparinen** kysyy.

18 Poliitikko päättää aina

Lobbaus on Suomessa vielä pienen mittakaavan toimintaa, eikä se ole niin mystistä kuin ehkä kuvitellaan, Rud Pedersenin **Esa Suominen** sanoo.

28 Villiä länttä kesyttämään

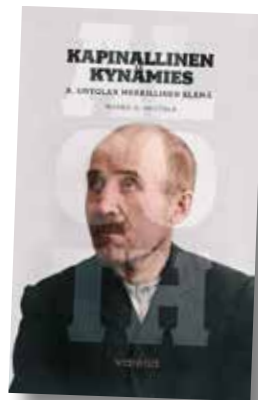
Lobbausta tehtiin Brysselissä villin lännen meiningillä, ennen kuin sille asetettiin rajat, ministeri **Liisa Jaakonsaari** kertoo.

36 Kun paikallisradiot tulivat

Toimittaja **Tuomo Lilja** avaa SDP:n vaikeaa mediavuotta 1984 ja paikallisradioiden Suomeen tuloa.

42 Elämäkerta arvoituksien miehestä

Marko A. Hautalan järkälemäinen elämäkerta Algotin Untolasta avaa upeasti Työmiehen viimeisen toimittajan elämää, **Reka Hämäläinen** arvioi.

Foorumikuvat: Henrik Kettunen
Julkaisun kuvituskuva: Dreamstime

MUSTE
maalari
2022

Suomen Sosialidemokraattisen Sanomalehtimiesliiton vuosijulkaisu.
Julkaisija: Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto SSSL ry
Osoite: PL 373, 00531 HELSINKI www.sssl.fi
Päätoimittaja: Jukka Halonen
Tuottaja: Mediataju Oy, Kiikala Ulkoasu: Mediataju Oy, Matti Halonen
Painopaikka: Silver Print Sipoo 2022
Ilmoitusmyynti: Aleksi Rainos

pääkirjoitus

• JUKKA HALONEN

Lobbaaminen päivänvaloon

Jo vuonna 1934 ilmestynyt Otavan Iso tietosanakirja osasi kertoa lobbareista. Se määritteli lobbyistin olevan ”henkilö, joka käytävässä odottelee edustajia vaikuttaakseen näiden päätöksiin”. Ilmiönä lobbaaminen ei siis suinkaan ole uusi.

On suorastaan luonnollista, että asioihin halutaan vaikuttaa. Sitä parlamentaarinen poliittinen toiminta on parhaimmillaan. Sekin on luonnollista, että poliitikkoihin yritetään vaikuttaa. Ensimmäinen keino on valita, ketä äänestää – kuka valitaan päättämään.

Suomi on rekisteröityjen yhdistysten maa. Kovin monen yhdistyksen kuuluukin vaikuttaa päätöksentekoon. Ammattiyhdistysliike hoitaisi hommansa huonosti, jos se ei yrittäisi saada ääntään kuuluviin työelämää koskevassa päätöksenteossa.

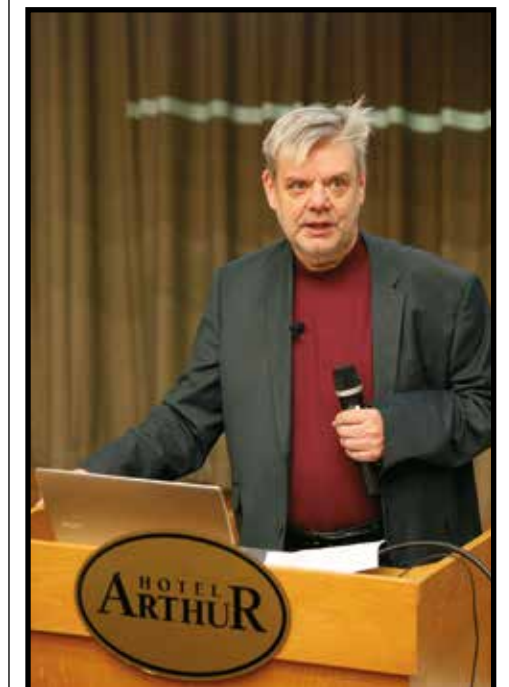
Olennaista toki on, että kun etujärjestön edustaja on yhteydessä poliitikkoon, hän tietää saman tien, kenen asialla puolestapuhuja on. Poliittisessa päätöksenteossa asioista on tullut yhtä monimutkaisempia ja vaikeasti hahmotettavia, joten kaikki faktapohjainen välitetty tieto on tärkeää.

Vaikuttajaviestintä on kasvava toimiala Suomessakin. Ammattimaiset yritykset tarjoavat lobbauspalvelujaan. Asiaa voi viedä eteenpäin rahan voimalla. Se aiheuttaa tietysti epätasaisen asetelman: Vaikkapa energia- ja terveysbisneksellä on rahaa loputtomiin asiansa edistämiseksi. Toisenlaiset äänenpainot jäävät vähemmälle. Monet ammattilobbarit ovat siirtyneet bisnekseen suoraan politiikasta, ja he ovat vieneet

aidan toiselle puolelle mukanaan suhteensa ja tietonsa.

SSSL:n avoimien foorumeiden sarja jatkui viime vuonna, kun lobbaamiseen haettiin erilaisia näkökulmia. Tilaisuuden alustukset ovat tämän Mustemaalarin pääaiheena. Lobbausta on siis ollut aina, eikä sen kuulukaan kadota mihinkään. Avoimuus ja pelisäännöt sillä on kuitenkin oltava.

Mustemaalarin vuosinumeroita muutettiin tämän julkaisun yhteydessä. Olemme siis ajan tasalla vuodessa 2022.

Mona Mannevuori:

*Kukaan ei ole
lobbari omasta
mielestään*

Kiihkeä viestintäympäristö edellyttää poliitikoilta uusia viestinnän taitoja. Se tarjoaa myös markkinat viestintätoimistoille, jotka rekrytoivat riveihinsä politiikan tai viestinnän ammattilaisia.

Alustuksessa kerron kahdesta tutkimuksesta, joita olen tehnyt professori **Anu Kantolan** johtamassa *Kansalaisuuden kuilut ja kuplat* -hankkeessa. Tutkimukset kytkeytyvät toisiinsa, sillä toinen niistä liittyy eduskuntatyön muutokseen ja toinen viestintätoimistojen kasvuun 2010-luvulla. Haluan kuitenkin korostaa, että en ole koulutukseltani viestinnän tai politiikan tutkija, vaan historioitsija.

Viestintätoimistoja koskeva tutkimus on vielä kesken, mutta ilahduin mahdollisuudesta kertoa alustavia pohdintoja. Kyse on kirjahankkeesta, jota olen työstänyt yhdessä tutkija **Matti Ylösen** kanssa. Tutkimusta varten olemme haastatelleet anonyymisti 50 viestinnän ammattilaista, pääosin viestintätoimistojen työntekijöitä. Tutkimushaastattelut on toteuttanut tutkimusassistenttimme **Niina Kari**, joka on myös yksi kirjan kirjoittajista. Kirja ilmestyy toivottavasti ensi vuonna.

Kirjamme käsittelee viestintätoimistojen ansaintamalleja, pyörövi-ilmiotä sekä työskentelyä viestintätoimistoissa. Sijoitamme viestintätoimistot laajempaan yhteiskunnalliseen kehukseen, jossa yksi tekijä on *viestinnällistyminen* eli viestinnällisten toimintatapojen merkityksen korostuminen laajalti yhteiskunnassa. Poliitikko on toki aina viestintää, mutta viime vuosina markkinointiviestinnän kaltainen strateginen viestintä on korostunut myös politiikassa.

Myös lobbauksen voi ajatella olevan osa strategista, vaikuttavaa viestintää. Tutkimuksemme ei kuitenkaan lähde siitä oletuksesta, että

viestintätoimistot ovat lobbareita. Sen sijaan selvitämme sitä, miksi viestintäpalveluille on kysyntää, miten viestintäalan ammattilaiset itse selittävät viestintätoimistojen houkuttelevuutta ja mitä he itse ajattelevat omista toimintatavoistaan. Meidän tutkijoiden tehtäväksi sitten jää kontekstoida haastatteluja ja ilmiötä laajempaan yhteiskunnalliseen ja tutkimukselliseen kontekstiin.

Koska haastattelimme viestinnän ammattilaisia, he olivat moniin aiemmin haastattelemiini asiantuntijoihin verrattuna tarkempia siitä, miten he tai heidän työnantajansa tulevat nimetyksi tutkimuksessa. Tässä esitelmässä en käytä sanaa lobbari, koska viestintätoimistojen oma näkökulma oli, että he eivät lobbaa. Sanalla lobbaus on keho maine: lobbareita nähdään kaikkialla, mutta kukaan ei myönnä lobbaavansa.

Houkuttelevat viestintätoimistot

Viestintätoimistojen kasvuun liittyvä pyörövi-ilmio on herättänyt keskustelua viime vuosina. Ilmiötä voi selittää lukuisilla tekijöillä, joista yksi

on viestintäalan murros. Viestintätoimistot ovat houkuttelevia työpaikkoja, sillä ne näyttävät tarjoavan enemmän vapauksia ja pidempiä työsuhteita kuin perinteiset mediatatolot. Myös politiikan vaikuttajat kokevat viestintätoimistot uran luontevaksi jatkoksi.

Epämääräisempi taustalla vaikuttava kehitys on puolueiden jäsenmäärien lasku. 2010-luvun alussa käytiin keskustelua siitä, miksi politiikka on rikki. Monet toimijoista, joiden mielestä politiikka vaati korjaamista, ovat sittemmin siirtyneet viestintätoimistoihin seuraamaan politiikkaa ulkokehältä. Yksi esimerkki on kokoomuksen entinen puoluesihteer **Taru Tujunen**, mutta on paljon muitakin.

Kolmas viestintätoimistojen palveluiden kysynnän kasvuun liittyvä tekijä on etenkin sosiaaliseen mediaan liittyvä viestintäympäristön muutos, jossa toimimisen oletetaan vaativan koulutusta. Viime aikoina on keskusteltu esimerkiksi **Sanna Marinin** tavasta esiintyä sosiaalisessa mediassa. Oletuksena on, että olisi olemassa jokin oikea toimintatapa, joka toteuttaminen ja tulkinta vaativat harjaantuneisuutta.

Viestintätoimistojen kasvuun liittyvä pyörövi-ilmio on keskustelua herättävä aihe.

Neljäs vaikuttava tekijä on promootiokulttuurin kasvu, jota on käsitelty paljon viestinnän tutkimuksessa. Promootiokulttuurilla tarkoitetaan markkinoinnin, pr-toiminnan ja brändäyksen ammattimaistumista. Jokaisella oletetaan olevan brändi, mutta se ei synny itsestään, vaan se vaatii jatkuvaa (itsen)markkinointia ja aktiivista työtä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai sparrausta viestinnän ammattilaisilta.

Promootiokulttuurin kyljessä kasvava ilmiö on huomiotalous, joka heijastuu myös politiikkaan. On kuvaavaa, että kun HS Visio julkaisi jutun sosiaalisessa mediassa aktiivisen kansanedustaja **Mikko Kärnän** päivästä, artikkelin otsikko oli "Huomio!".

Onko politiikan pyörövi ongelma?

Tutkimuksemme viestintätoimistoista osoittaa, että politiikan pyörövi-ilmiö on todellinen, mutta haastateltavat suhtautuvat sen tutkimiseen kriittisesti tai epäluuloisesti. Ne, jotka pyörivät pyöröovessa, eivät näe sitä ongelmana, vaan

heistä tuntuu siltä, että muut näkevät siirtymisen roolista toiseen ongelmana. Siirtyjät kokevat, että he eivät siirrä oleellista tietoa jonnekin toisaalle, vaan he rakentavat uraa ja vaihtavat työpaikkaa. Pyörövi ei siis ole itsestään selvä käsite, kuten ei lobbaaminenkaan.

Tutkimuksemme tarkoitus ei ole arvostella siirtymiä, vaan pohtia niitä yhteiskunnallisia tekijöitä, jotka luovat pyörövi-ilmiön. Viestintäpalveluille on kysyntää ja kysynnän myötä myös tarjonta lisääntyy. Siinä sivussa viestintätoimistojen ovet käyvät tiuhaan.

Pyörövi-ilmiö tuottaa joukon viestinnän ammattilaisia, jotka ovat monessa mukana ja vaihtelevat lukuisia erilaisia hattuja. Ilmiön voi havaita myös julkisuudessa. Esimerkiksi Ylen *Jälkiviisaisissa* moni keskustelija on kytköksissä viestintätoimistoon, vaikka olisi alun perin tullut ohjelmaan toimittajana. Ohjelmassa saattaa toisinaan olla yhteiskunnallisia asioita kommentoimassa kolme viestintätoimistojen työntekijää, jotka siinä tilanteessa edustavat itseään. Kysymys hatuista on tässäkin esimerkissä hyvin kiinnostava.

Sisäpiirin tuntumassa

Kun tiedotustoiminnan merkitys kasvaa, lisääntyvät myös sen osa-alueet, kuten kriisiviestintä. Poliitikassa oletetaan, että jokaisella on suunnitelma mahdollisen kriisin varalle. Tämä tarkoittaa sitä, että politiikan sisäpiirin lähelle rakentuu uudenlainen viestinnän ammattilaisten kehä, jota yhdysvaltalainen tutkija **Eric Louw** kutsuu nimellä *semi-insiders*. He ovat neuvonantajia, sparraajia, konsultteja ja kriisiviestijöitä.

Puoluepolitiikan ulkopuoliset "epäpoliittiset" asiantuntijat ovat mukana poliittisessa pelissä, mutta he tarkastelevat ja rakentavat sitä ulkopuolelta. Heillä on vaikutusta, vaikka he toimivat poliittisen vallan ulkopuolella, ja itse mieltävät toimivansa esimerkiksi viestinnän asiantuntijoina.

Ilmiötä kasvattaa symbioottinen suhde median, poliitikkojen ja myös tutkijoiden sekä ajatushautomoiden välillä. Poliittisesta viestinnästä syntyy itseään toistava kehä, jonka voi nähdä toimivan esimerkiksi Ylen vaalitentteissä: puoluejohtaja pitää puheen, jonka *viestinnällistä* on-

nistumista tutkijat tai viestinnän ammattilaiset kommentoivat ja josta seuraavalle kierrokselle otetaan opiksi. Media siis tarjoaa alustan, jossa politiikka tulkitaan viestinnällisenä pelinä, jota se ei välttämättä politiikan arjessa ole.

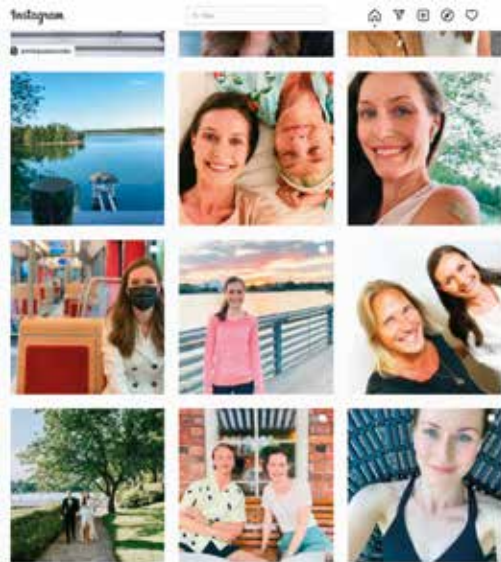
Louw nostaa esiin myös spinnauksen, sillä sen avulla rakennetaan uutisilta vaikuttavia uutisia, jotka kiireiset toimittajat nappaavat sellaisenaan. Myös tutkimukssamme kävi ilmi, että viestintätoimiston kirjoittama, uutiselta vaikuttava juttu saattaa mennä sellaisenaan läpi.

Some stressaa ja koukuttaa

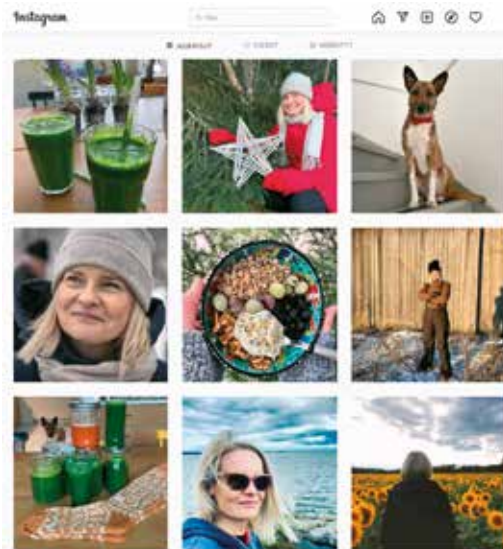
Uuden kierroksen edellä mainittuihin ilmiöihin tuo viime vuosina kiihtynyt *Twitter*- ja *Instagram*-politikointi. Some on alusta, joka hyödyttää eri tavoin lukuisia toimijoita, joten harva voi tarkastella huomiotalouden logiikkaa ulkopuolelta.

Ihastuttavaan ja vihastuttavaan materiaaliin jää helposti koukkuun. Myös vihalukijat tuovat klikkauksia: somen ansaintalogiikassa sillä ei ole lopulta väliä millainen tunne ihmisiä ajaa. Esi-

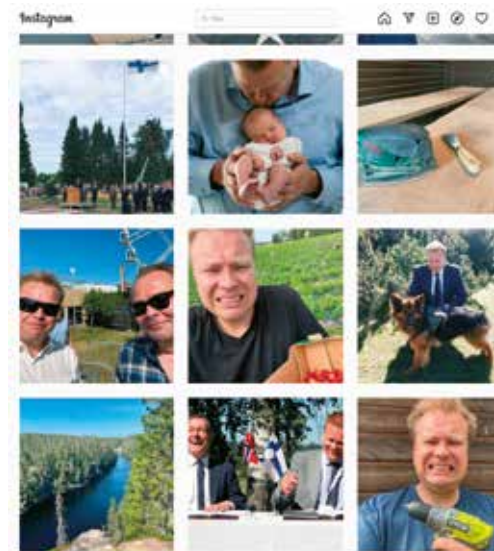

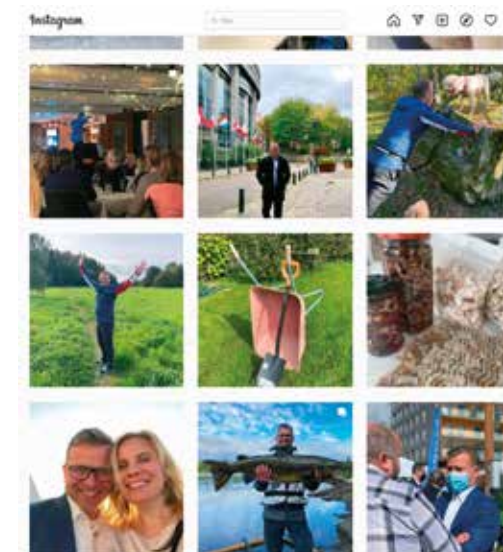
Politiikkoja Instagramissa: Sanna Marin.

Riikka Purra.

Antti Kaikkonen.

Petteri Orpo.

merkiksi **Donald Trumpin** twiitit olivat jatkuvasti esillä suomalaisessa mediassa. Tuntui siltä, että toimittajat jäivät niihin jkoukkuun, sillä ne tarjosivat helpon uutisaiheen. Mielestäni tässä on peiliin katsomisen paikka.

Some mietityttää myös poliitikoita. Tutkiessani eduskuntatyön kuormittavuutta haastattelin talvella 2018–2019 20 kansanedustajaa anonymisti kaikista puolueista. Tein tutkimuksen ennen Poliitikka-Suomi-sarjaa, mutta sarjan myötä tutkimukseni kohde, eli politiikan inhimillinen puoli, on noussut keskusteluun.

Yleinen näkemys poliitikoilla oli, tosin ei kauhean yllättävästi, että politiikan toimintaympäristö ei tue rajojen vetämistä. Sosiaalinen media vaikeuttaa sitä entisestään. Haastattelujeni perusteella on liioiteltua väittää, että poliitikot toteuttaisivat somessa jonkun toisen tekemää strategista viestintäsuunnitelmaa. Sosiaalinen media on pikemminkin poliitikoille työväline, joka on toimiva, mutta myös kuormittava.

Sosiaalisen median kasvaneen roolin voikin kontekstoida työelämän muuttumista koskevaan laajempaan keskusteluun. Monelle poliitikolle sosiaalinen media on lähinnä uusi velvollisuus: he eivät välttämättä olisi siellä, jos ei olisi pakko. Luonnollisesti ne, jotka ovat aktiivisia sosiaali-

ssa mediassa ja saavat siellä paljon huomiota, pitävät siitä alustana paljon enemmän kuin ne, jotka kokevat somen uudeksi velvollisuudeksi.

Some aiheuttaa myös poliitikoille paljon painetta: mistä saisi aikaa hyödyntää sosiaalisen median mahdollisuuksia. Puolueet järjestävät viestintäkoulutusta, ja suuri osa poliitikoista näyttää tietävän, mitä pitäisi tehdä, mutta aika ei silti riitä. Haastatteluissa korostui itsen moittiminen vaikkapa siitä, että ei taaskaan muistanut laittaa kuvaa vierailusta lastensairaalassa, vaikka pitäisi, koska siitä tulee tykkäyksiä.

Viha-rakkaussuhde Twitteriin

Some on poliitikoille tärkeä työväline, mutta haastatteluissani Facebook miellettiin mukavammaksi kuin Twitter, jota pidettiin tympeänä eliitin somena. En ole itse Twitterissä, joten en seuraa keskusteluja siellä, mutta ymmärtääkseni keskustelu on kiivastunut kuluneiden parin vuoden aikana. Poliitikoilla, kuten monella muullakin tuntuu olevan Twitteriin viha-rakkaus-suhde: sinne on pakko mennä vaikka ei haluaisi.

Keskustelu Twitterissä on mitä ilmeisimmin epämiellyttävää, mutta tutkimukseni perusteella vihapuhe tai vihainen puhe ei itsessään ole

poliitikoille somen suurin ongelma. Suurempi ongelma on se, että some on aikasyöppö, kuten myös mahdolliset törkyviestit: "Aikaa menee pas-kapostin siivoamiseen".

Viestintämäärän kasvaminen voi olla yksi selitys sille, että viestintäkoulutukselle on kysyntää. Kun kukaan ei oikein tiedä, miten siellä somessa pitäisi olla, niin käy järkeen, miksi erilaista sparrausta ja ohjeistusta tarvitaan koko ajan lisää. Hieman vastaavasta syystä koulutuksia tarjotaan myös tutkijoille.

Tutkimuksieni myötä olen itse pohtinut sitä, että muuttuneessa toimintaympäristössä tulisi pohtia viestinnällisten taitojen lisäksi sen inhimillisiä vaikutuksia. Promootiokulttuuri ja huomiotalous tekevät alttiiksi erilaisille vaikutteille ja houkuttelevat jakamaan ja tuottamaan huomiota herättävää sisältöä. Kun joku sanoo jotain nasevaa, sitä ei välttämättä kontekstoida vaan sutkautus jaetaan eteenpäin saatesanalla "Tämä". Lukekaa tämä, katsokaa tämä, kontekstista viisi.

Toimittajilla on tässä itsereflektion paikka. Haastatteluissani kävi ilmi, että vielä 2015–2019 vaalikauden alussa tiedotteet olivat järjestyksensä tapa lähestyä toimittajia. Sitten tärkeämmäksi kanavaksi tuli Facebook ja sen jälkeen Twitter. Erään haastattelemani kansanedustajan mukaan

twiitit päätyvät suoraan uutisiksi, joten niillä saa näkyvyyttä. Haastatteluissani Instagram ei nousut esiin, mutta nyt se näyttää nousseen Twitterin rinnalle.

Taitava viestintuoja on paras lobbari. On mahdollista, että kiire ja jatkuva hosuminen ovat suurempi ongelma demokratialle kuin me huomaammekaan. Alttius vaikuttamiselle ei välttämättä ole tietoista.

Puolueet rakennetaan johtajien varaan

Lopuksi nostan esiin kysymyksen politiikan henkilöitymisestä. Aiheesta on tehty paljon tutkimusta, jonka mukaan suomalainen vaalijärjestelmä tukee yksilöitymistä. Myös poliittisessa viestinnässä näkyy yksilöllisten ominaisuuksien korostaminen ja puolueiden rakentaminen johtajan persoonan varaan.

Poliittisia pelejä inhimillisempi kysymys on se, mikä on seuraus, kun poliitikkojen on entistä vaikeampaa vetää rajaa työn ja oman persoonan välille. Sosiaalisessa mediassa tykkäyksiä tulee tavallisen arjen jakamisesta, mutta monet poliitikot haluaisivat olla asiahmisiä. Tämä näkyi myös keskustelua herättäneessä Sanna Marinin esiintymisessä *Maria Veitola* -ohjelmassa. Ohjelman

idea on se, että kerrotaan asioita itsestä, mutta Marin näytti olevan vaivautunut tilanteissa, joissa olisi pitänyt toimia formaatin mukaan.

Myös haastatteluissani kävi ilmi, että henkilökeskeinen julkisuus aiheuttaa epämiellyttäviä tuntemuksia monissa. Eräs kansanedustaja pohdi, että ei oikein tiedä, pitäisikö suosiota kasvattaa osallistumalla *Tanssii tähtien kanssa* -ohjelmaan. Samaa hengenvetoon hän pohdi, että ne eivät varmaan edes ottaisi, mutta jos ottaisivat, niin menisinkö.

Tyypillinen valitus poliitikkojen suusta on, että tylsät asiat eivät saa tykkäyksiä tai jakoja. Sen sijaan kuva oman pihan kukista saa tykkäyksiä ja huomiota, joten se houkuttelee jatkamaan kiinnostusta herättävällä viestinnällisellä linjalla. Koska itsestä kertominen voi olla vaikeaa, mutta sitä pitäisi aktiivisesti tehdä, on selvää, että syntyy kysyntää viestintäkoulutuksille.

Poliitikkoa ymmärtää vain toinen poliitikko

Poliitikoille tai politiikan asiantuntijoille viestintätoimistot ovat houkutteleva toimintaympäristö. Ne tarjoavat mahdollisuuden hyödyntää aiempaa osaamista ja kenties myös mahdollisuuden tukea ”kokemusasiantuntijana” toisia vaikeissa tilanteissa. Taustalla on ajatus, että kukaan muu ei voi ymmärtää poliitikkoa kuin toinen poliitikko. Niinpä

poliitikko on viestintätoimistolle erinomainen rekrytointi.

Viestintätoimistot tarjoavat myös mahdollisuuden tehdä töitä politiikan liepeillä olematta poliitikko. Tähän liittyen jokunen viestintätoimistossa työskentelevä haastateltava kertoi, että politiikka kiinnostaa, mutta oman elämäntilanteen takia politiikka ei käy, koska se on liian kuluttava työ. Pitäisin tätä ehkä jopa suurempana kysymyksenä demokratian kannalta kuin sitä, millaisia strategisia viestinnän keinoja toimistoissa suunnitellaan. On huolestuttavaa, jos ihmiset kokevat, että haluaisivat osallistua politiikkaan, mutta eivät syystä tai toisesta kykene tai halua osallistua henkilökeskeiseen julkisuteen. Sen sijaan he vaikuttavat taustalla tai jättävät politiikan muille.

Painetta siitä, onko riittävästi tai oikealla tavalla esillä voi tulla myös omasta puolueesta. Omasta työstä tiedottaminen saattaa lisätä myös puoleen menestystä. Haastattelemani kansanedustaja tiivisti pohdintansa aiheesta näin: ”olen miettinyt, että pitäisikö tehdä vähemmän ja kertoa enemmän.”

Alustaja Mona Mannevuori on Turun yliopiston tutkijatohtori ja Helsingin yliopiston poliittisen historian dosentti.

Katso foorumin keskusteluosiot

Koronatilanteen vuoksi suurin osa osallistui tapahtumaan etänä striimin kautta. Paikalla olleet saattoivat osallistua keskusteluun alustuksista. Aihe herätti luonnollisesti paljon kysymyksiä ja erilaisia näkökulmia. Voit seurata keskusteluosiot tallenteessa, jonka löydät liiton nettisivuilta sssl.fi/foorumit.

Tiedeviestinnän kipupisteitä

- Anu Silfverberg: [Tiedeviestinnän kipupisteitä on hillittynä, joskus nekin saavat upeita ratkaisuja ja uusia ideoita](#) *Long Playn Sirkäni* 5.10.2021
- Anu Silfverberg: [Tiedeviestinnän kipupisteitä on hillittynä, joskus nekin saavat upeita ratkaisuja ja uusia ideoita](#) *Long Playn Perjantaitkirje* 24.9.2021
- Oskari Onninen: [Mitä Markku J. Rautalahti tekee asialla, Chelari Ohjeet](#) *Long Playn Sirkäni* 23.9.2021
- Oskari Onninen: [Miten on?](#) *Long Play* 23.9.2021
- Anu Silfverberg: [Jussi Vahonena: "Ei myöskään ole, vaan se on minun lausuttuani lipun"](#) *Long Playn Sirkäni* 7.9.2021
- Anu Silfverberg: [Tutkimuksen hyödyt ei voinut olla Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa](#) *Long Playn Perjantaitkirje* 3.9.2021
- Long Playn toimitus: [Kunni- ja kiitoskirje Anu Silfverbergille](#) *Long Playn Sirkäni* 31.8.2021
- Anu Silfverberg: [Nin tulla kuin raparperi](#) *Long Play* 31.8.2021

Long Play

11.4.2022
CFP: Kulttuuritutkimus -lehden teemanumero (4/2022)
VAIKUTTAVA TUTKIMUS

Tutkimuksen päätöksentekoa, mallipöytäkirja sekä ohjeistus ongelman ratkaisemiseen monimuotoisella tavalla onnistuessa yksi osallistujien yhteisöllisyyden luomiseksi. Miten strategia ja tutkimuksen tulokset ovat liittyneet poliittisiin päätöksiin ja toimintaan? Miten onnistuneita tutkimusprojekteja? Kuka osallistuu, kuka ei osallistuu? Miten tutkimus ja ohjeistus liittyvät tutkimuksen strategiaan tutkimusalan ja tutkimuksen välillä? Miten tutkimus ja ohjeistus liittyvät tutkimuksen strategiaan tutkimusalan ja tutkimuksen välillä?

A woman with dark hair and glasses is speaking into a microphone. She is wearing a dark jacket and has her right hand raised in a gesture. The background is a dark, textured wall.

Susanna Kuparinen:

Median ote

todellisuudesta

kirpoamassa

Viestinnästä on tullut yhä tärkeämpi osa politiikan tekemistä, ja media juoksee usein tiedotteiden perässä. Jos median ote alkaa kirvota, sen tilan täyttää jonkun toisen viesti.

Susanna Kuparisen mukaan Helsingin kaupunki leikkasi lasten palveluista keskellä toisen maailmansodan jälkeen pahinta kriisiä. Tästä kertoo hänen dokumenttinäytelmänsä Sokea piste, joka sai ensi-iltansa lokakuussa 2021.

Helsingin koulumäärärahojen faktoista on käyty kovaa väittelyä. Kiistan osapuolina ovat olleet toisaalta Kuparinen ja Vasemmistoliitto, joiden mukaan koulurahoja on leikattu voimakkaasti, sekä toisaalta kaupungin virkamiehet ja kokoomus, vihreät ja sosialidemokraatit, joiden mukaan Kuparisen laskelmat ovat virheellisiä.

Kuparisen mukaan koulutusrahoista käyty kiista osoittaa, miten media on nykyään poliittisen vaikuttamisen ja vaikuttajaviestinnän tulitukseksa.

”Politiikka on viestinnällistynyt yhä enemmän. Esimerkiksi Helsingin vihreiden keskeiset voimahahmot ovat enemmän tai vähemmän viestijöitä.”

Toimittajat pyörivät vallan karkeloissa

Susanna Kuparinen muistutti, että vaikkapa Porin *Suomi-Areenassa* poliitikot, viestintäväki ja toimittajat pyörivät samoissa karkeloissa.

”Olemme tavallaan samaa porukkaa kaikki. Journalistit ja viestijät ovat nykyisin samassa liitossakin.”

Kuparisen mukaan asetelma ei ehkä olisi niin suuri ongelma, jos media olisi hiukan paremmissa kunnossa. Hän kertoi **Anu Koivusen** kollegoineen julkaisemasta tutkimuksesta, jossa selvitettiin suomalaisen journalismin tapaa käsitellä uutisaiheita.

”Mittavasta aineistosta kävi ilmi, että se on hyvin monologinen. Haastatellaan aina yhtä asiantuntijaa, joka saa sanoa asiansa oikeastaan ilman minkäänlaisia interventioita. Saatetaan

ehkä nostaa joku vastaanäni, joka saa sanoa oman asiansa ilman minkäänlaisia interventioita.”

Kuparinen arvosteli myös journalistien ihannoimaa objektiivisuutta.

”Helposti unohdetaan, että me toimittajat emme ole mitenkään arvovapaita, tyhjiössä kelluvia yksilöitä vaan meillä on omat asenteemme. Teemme koko ajan valintoja, joita ohjaavat erilaiset motiivit.”

”Kun tällaiseen tilanteeseen isketään tehokas, hyvin toimiva poliittisen viestinnän koneisto, yhdistelmä on tosi myrkyllinen”, hän kiteytti.

Faktat jäävät tarkistamatta

Kuparisen mukaan media ei kovin ahkerasti tarkista asioita, joita se julkaisee.

”Helsingin Sanomat on nyt alkanut tehdä valtakunnan politiikkaan liittyvissä kysymyksissä faktojen tarkistusta, mutta kaupunkipolitiikassa ei ollenkaan”, hän väitti.

Kuparinen syytti mediaa myös siitä, että se kytkee erilleen yhteiskunnallisen todellisuuden poliittisista päätöksistä.

”Tämä sokea piste ja lasten palveluihin osuneet leikkaukset ovat mielestäni malliesimerkki tästä.”

Hän kertoi käyneensä läpi Helsingin Sanomien vuoden 2020 marraskuun ja joulukuun osalta liittyen budjettineuvotteluihin koulutusleikkauksiin. Hänen ryhmänsä on myös toteuttanut laajat haastattelukierrokset pormestaria ja koulutusalan apulaispormestaria myöten.

”Viime vuosi oli tietenkin poikkeuksellinen vuosi. Oli koronaseurantaa ja se varmasti sitoi hirveästi resursseja kaikissa toimituksissa. Helsingissä oli sellainen tilanne, että pelättiin aivan valtavaa, jopa 700 miljoonan euron notkahdusta.”

Kuparisen version mukaan Helsingin rahoitusjohto halusi turvata ensisijaisesti investoinnit.

”He ajattelivat, että jotta investoinnit voidaan turvata, palveluista pitää leikata”, hän väitti.

”Helsinkiin juustohöylää joka vuosi. Se on osa valtuustostrategiaa. Joka vuosi puoli prosenttia pitää saada palveluiden rahoitusta alas. Sitä tehdään useilla tehostamistoimenpiteillä, mutta usein se on siis vain leikkaamista.”

Kuparisen mukaan Helsinki huomasi ilokseen, että kaupungin talous onkin ylijäämäinen lähes 260 miljoonaa euroa. Silti leikkauslistat eivät kadonneet mihinkään.

Kaupungin virkamiesjohto on kiistänyt Susanna Kuparisen laskelmat. Heidän mukaansa kysymys ei ole ylimääräisestä rahasta vaan investointeihin budjetoiduista varoista, jotka ovat koronakriisin johdosta siirtyneet käytettäväksi myöhemmin. Kaikille näille rahoille on jo budjetoitu menokohteet, virkamiehet ovat ynnänneet.

Kuparinen pitää tiukasti kiinni omasta versiossaan.

”Pormestari vielä vetäisi budjettia vielä vähän tiukemmaksi, ja vaje olikin 48 miljoonaa. Sen verran piti pystyä säästämään.”

Konnia ja sankareita

Kuparisen kuvailemassa tarinassa lapsia ja opetusta on puolustanut vain Vasemmistoliitto.

”Kaksi puoluetta lähti budjettineuvotteluista: Vasemmistoliitto, joka halusi lisää rahaa lasten palveluihin ja perussuomalaiset, joiden mukaan kaupunki tuhlaa liikaa kaikkeen, etenkin maahanmuuttajiin.”

Kuparisen tarinan konnia ovat Helsingin virkamiesjohdon lisäksi Kokoomus, SDP ja Vihreät. Valtuustoon lähetetty budjettiehdotus perustui

näiden puolueiden hieromaan kompromissiin.

Viestinnässä keskenään kisailivat kaksi erilaista laskelmaa. Toisaalta oli Vasemmistoliiton ja Kuparisen laskelma, jonka mukaan Helsinki leikkaa ensi vuonna koulutusmäärärahoista 26 miljoonaa euroa, kun taas vihreiden ja demarien tiedotteissa puolestaan iloittiin, että vaikeasta tilanteesta huolimatta koulutukseen on tehty lisäpanostuksia.

Kuparinen arvosteli sitä, että Helsingin Sanomat siteerasi vihreiden tiedotetta ilman kritiikkiä.

”Ja sitten on nostettu Vasemmistoliiton tiedote, että tämä tarkoittaa leikkauksia. Tiedotteet siis keskustelevat keskenään”, hän ihmetteli.

Kuparinen näkee politiikan viestinnän tehokkuudessa vaaran, että kansalaisten luottamus politiikkaan heikkenee.

”Jos median ote alkaa kirvota, sen tilan täyttää jonkun toisen viesti.”

Alustaja Susanna Kuparinen on teatteriohjaaja ja toimittaja. Hän on ohjannut muun muassa näytelmät Eduskunta ja Valtuusto. Tuorein näytelmä kertoo Helsingin kaupungin koulutusmäärärahojen leikkauskiistasta.

Alustuksesta editoinut Risto Paananen

Esa Suominen:

Kaikki valta

on lopulta

poliitikoilla

Lobbaaminen on yksi maailman vanhimmista ammateista. Niin kauan kuin ollut jonkinlaista organisoitua yhteistoimintaa, niin kauan on ollut tietynlaista lobbausta.

Rud Pedersen on lähes 20 vuotta vanha yritys, joka on toiminut Suomessa vuodesta 2014. Saatatte ajatella, että se on pohjoismaisittain iso talo. Maailmanlaajuisittain se on kuitenkin pieni, eurooppalaisittain keskikokoinen ja pohjoismaisittain iso talo. Sillä on noin 300 työntekijää ja liikevaihto noin 30 miljoonaa euroa. Se on siis kuin keskikokoinen ammattiliitto.

En tykkää viestintätoimisto-termistä ihan kauheasti. Viestintä on vain yksi, eikä edes kauhean iso osa tällaista *Public Affairs*-konsultointia. PR-toiminta ja markkinointi ovat paljon isompia osuuksia toiminnastamme kuin yhteiskuntapolitiikka.

Kun näistä toimistoista mediassa niin valtavasti puhutaan, voidaan vähän laittaa perspektiiviin, minkä kokoista toiminta on. *Miltton Group* on meitä hiukan isompi yritys. Se on lähtöisin Suomesta, me olemme tanskalaislähtöinen yritys. He painottavat enemmän viestintää, heillä *Public Affairs* on pienempi osa toimintaa.

Vanhin tai toiseksi vanhin ammatti

Eihän tässä ilmiössä ole mitään uutta, että viestitään ja vaikutetaan toisiin ihmisiin. Se on todennäköisesti maailman kahden vanhimman ammatin joukossa. Kiistaa on lähinnä siitä, onko se vanhin vai toiseksi vanhin.

Niin kauan kuin ollut jonkinlaista yhteistoiminnan organisoitumista, ja yritetään saada joku ihminen muuttamaan mielipiteensä tai vakuutamaan jostakin, niin kauan on ollut tietynlaista lobbausta.

On ollut erilaisia toimijoita, joko omaan laskuunsa tai toisten laskuun, pyrkimässä kertomaan eri motiiveilla asioita, mille pitäisi ruveta. Suomessa tämä on perinteisesti ollut korporatioiden hoitamaa ja on sitä edelleen. Suomalainen tapa on se, että kolmen ihmisen tavatessa perustetaan yhdistys ja sille haetaan *Rahikselta* rahaa ja sitten aletaan lobbaamaan.

Ammattijärjestöjen, työnantajajärjestöjen ja erilaisten etujärjestöjen määritelmällinen tehtävä on vaikuttaa. Vaikuttaa päätöksentekoon, muokata yhteiskunnallista todellisuutta, saada- seen aikaan jonkinlaista muutosta.

Kaupalliset toimijat ovat ehkä uudempi asia. Ne tekevät tästä kaupallisen tuotteen, mutta kylähän tällaisia asiamiehiä tai -naisia on ollut historian läpi. Kun täällä on pitkän linjan ammattilaisia, he ovat saattaneet törmätä matkan varrella kaikenlaisiin toimijoihin, joilla on ollut lobbausa- genda. Uutta suomalaisessa kehityksessä ehkä on, että on syntynyt kaupallinen palvelu, joka kertoo

Vaikuttajaviestintä

Tuemme asiakkaitamme rakentamaan kiinteitä suhteita keskeisiin yhteiskunnallisiin sidosryhmiin ja ylläpitämään niitä.

olevansa olemassa. Me myymme konsultatiivisia palveluita, jotta sinä voit vaikuttaa tehokkaammin sinua kiinnostavaan asiaan.

Suomalainen lobbaus on pienimuotoista

Siinä, että joku neuvoo näitä ihmisiä ja ottaa siitä rahaa, ei ole mitään uutta, paitsi että nämä ovat avoimesti esillä. Tämä on edelleen Suomessa aika pientä toimintaa, meidän ryhmässämme noin 30 miljoonaa euroa, josta minun kioskini osuus on alle kymmenen prosenttia. Yhteiskuntapoliittisessa kehityksessä voidaan ajatella, että tämä on toiseksi suurin. *Miltton Networks* on suurin ja se on vähän yli kolme miljoonaa. Jos lyödään kaikki nämä suomalaiset kasaan, liikevaihto on ehkä suuruusluokkaa 15–20 miljoonaa.

Kansainvälisellä tasolla tilanne on toisin. Washington on maailman suurin markkina ja Bryssel toiseksi suurin. Esimerkiksi Ruotsin mark-

kina on jo paljon isompi kuin Suomen. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että kansainvälisten toimijoiden, jotka haluavat pohjoismaisella tasolla hankkia tällaisia palveluita, alueellinen pääkonttori on usein Tukholmassa tai Kööpenhaminassa, ja palvelu hankitaan sieltä.

Vaikuttamistoimintaa reguloidaan hyvin eri tavoin. Keskimäärin sääntö on, että mitä pidempään tämäntyyppistä toimintaa on harjoitettu, sen kehittyneempää on regulaatio. **Liisa Jaakonsaari** tietää hyvin EU-säännökset, joita pidetään käsittääkseni ihan kohtuullisen onnistuneina. Nyt kun Suomessakin tätä lainsäädäntöä kehitetään, todennäköisesti sitä käytetään yhtenä inspiraation lähteenä.

Vaikuttajaviestinnässä journalistikin voi olla oikein hyvä työntekijä, mutta itse ajattelen, että tämä on sosiologin, lakimiehen ja viestintäammattilaisen sotku, josta voi tulla hyvä yhteiskuntapoliittinen konsultti. Tässä myydään politiikan dynamiikan ymmärrystä, ei mitään tietoa.

Washington on maailman suurin lobbauskeskus.

Oletetaan, että tämä toimiala kasvaa. Mistä kasvu johtuu? Kulttuuritulkeille tuppaa olemaan tarvetta. Poliittisten puolueiden jäsenmäärät ovat romahtaneet viimeisen 20–30 vuoden aikana, uusia ihmisiä tulee heikosti mukaan, ja yleensä nämä uudet ihmiset tulevat yhteiskunnallis-humanistiselta tai sosiaalitiehteelliseltä alalta. Tosi paljon on korkeakoulutettuja. Tiedätte kaikki, kuinka kiitollista puuhaa on duunaritaustaisten nuorten saaminen mukaan poliittisen toimintaan.

Ne, jotka aloittavat politiikan maailmassa, aloittavat sen tosi nuorena. He ovat aika yhdestä puusta veistettyä porukkaa. Mutta ihan sama on liike-elämän puolella. Kekkosen aikaan, jolloin bisnes ja politiikka menivät ihan oikeasti sekaisin, poliitikot ymmärsivät enemmän bisnestä ja bisnes ymmärsi enemmän politiikkaa. Ne olivat paljon enemmän naimisissa kuin nykyään. Jostain syystä tätä ei pidetä millään lailla ongelmallisena.

Auta minua tulemaan ymmärretyksi

Keskusteluita on tarvetta käydä. Jos ihmiset eivät ymmärrä toistensa prioriteetteja, toimintatapoja ja logiikkaa, syntyy kysyntää ihmisille, jotka sil-

loittavat tätä todellisuuksien kuilua. Miten minä voin tulla näille ihmisille ymmärretyksi? Voitko auttaa?

Tämä on suoraan yhteydessä yleisen yhteiskunnallisen osaamisen ja tietoisuuden väheneemiseen liike-elämässä. Yhä harvempi osallistuu yhteiskunnalliseen toimintaan. He keskittyvät bisnekseen, eikä heillä ole välttämättä kauhean tarkkaa käsitystä, miten tämä kone toimii. Tilanteessa, jossa budjettipäätöksillä tai regulaatiolla on merkitystä, tulee tarvetta ymmärtää sitä ja käyttää omia, demokraattisia oikeuksiaan vaikuttaakseen siihen. Sitten haetaan apua. Mitä kannattaisi tehdä?

Organisaatiot keventyvät. Täällä on korkeakouluihmiä, he tietävät, miten paljon hallinnosta säästetään. Tehostaminen kattaa yksityisen sektorinkin kautta linjan. Jossain keskikokoisessa yrityksessä ei välttämättä ole tarvetta omalle yhteiskuntasuhdejohtajalle. Koska toimitusjohtajalle tämä ei ole päätyö, hän ei ole siinä välttämättä kauhean hyvä.

Sitten ovat korporaatiojärjestelmän sisäiset kysymykset ja ongelmat. Otetaan teoreettinen esimerkki. Te olette vaikka energiateollisuuden hallitus, minä olen toimitusjohtaja. *Susannalla* on hiilivoimala, *Hannulla* on vesivoimala, *Jukalla* on

aurinkovoimala ja *Arto* polttaa turvetta. Nyt me yhdessä päätämme, mikä on optimaalinen energiapoliitiikka Suomelle, jota meidän kerhomme pitäisi ajaa. On aivan selvää, että emme pääse yhteisymmärrykseen, koska teidän intressinne ovat toistensa vastaisia.

Pitää siis olla monipuolinen energiapaletti ja kauheasti ei saisi verottaa. Sen jälkeen minä lähdän ajamaan toimitusjohtajana asiaa tuonne päättäjille. Kaikkia teitä ottaa päähän: en aja teidän asiaanne, koska olen tehoton. Te olette itse kastroineet minut. Kyttäätte toisiaanne ja minua: ainakaan minua vastaan ei lobata, koska minä maksan jäsenmaksua. Teistä kaikista tuli juuri potentiaalisia asiakkaita, koska teillä olisi kuitenkin omia intressejä ajettavana. Ette omana työnä kerta kaikkiaan ehdi niitä ajaa, ja teidän etujärjestönne ei siihen pysty.

Kaikki valta on poliitikoilla

Ovatko nämä toimistot ottaneet siis vallan? Ei tietenkään. Ei ole mitään valtaa. Kaikki valta on Liisalla (Jaakonsaari). Liisa päättää lopulta, mitä tehdään. Toimistot voivat edunvalvontajärjestöjen tapaan määritellä vaihtoehtoja ja pyrkiä niihin. Päivän päätteeksi poliitikko päättää.

Otetaan vaikka Helsingin koulukysymys, jota **Susanna Kuparinen** käsitteli omassa puheenvuorossaan. Ei siellä kukaan mitään lobannut. Ei ollut mitään toimistoa tai etujärjestöä, joka olisi ajanut näitä leikkauksia tai niiden perumista.

Näistä kannattaa puhua asiat asioina ja rauhalliseen sävyyn. Tämä ei ole ihan niin mystistä, mihiin ala itsekkin on varmaan syyllinen, että sille on syntynyt jonkinlainen mystinen maine. Samaan

aikaan syytetään siitä, että tehdään asioita rahaa vastaan ja samaan aikaan syytetään niistäkin pahanteoista, joista kukaan ei maksa. Jommastakummasta voi syyttää, mutta molemmista ei.

Kun me haluamme saada ulkomaisia investointeja ja ulkomaisia yrityksiä toimimaan Suomessa, ne eivät välttämättä löydä tietään meidän etujärjestöihimme. Eivät ne tiedä, että sinun kuuluu liittyä tähän työnantajaliittoon ja olla siellä valiokunnassa aktiivinen, niin sitten se ottaa sinunkin kantasi huomioon. Ne haluavat nopeammin ymmärtää, miten suomalainen markkina toimii, kenen kanssa pitää keskustella, eivätkä halua palkata Suomeen omaa henkilöä sellaiseen. He ottavat yhteyttä konsulttiin. Miten pitää toimia, kun minulla on kuukaudessa kolme päivää aikaa Suomelle?

Ja sitten on poliittisten toimijoiden jälkimarkkinat. Kun itse toimin valtiosihteerinä **Antti Rinteen** aikana, hävisimme vaalit. Minulla oli Palvelualojen ammattiliitossa hallintopäällikön duuni, josta olin työvapaalla. Ottaen huomioon työni ja lahjakkuuteni, olin todella huono hallintopäällikkö.

Olisin varmaan voinut pelastaa itseni johonkin puolueen tarjoamaan työtehtävään, koska oli kuitenkin asuntolaina ja pieniä lapsia. Kuinka moralisoivaa se sitten olisi muille puoluetoimijoille, että samat jätäkät, jotka neuvoivat juuri tämän homman karille, pelastavat itsensä näihin väheneviin työpaikkoihin liikkeen lähellä?

Lobbari tekee sitä mitä osaa

Ei häninnee puolueen politrukki ole mitään erityisen kuumaa kamaa työmarkkinoilla. Mitä

Hei, me olemme Drum.

Olemme luova ja luotettava viestintätoimisto.
Autamme asiakkaitamme saamaan äänensä kuuluviin.

Brysseli on maailman toiseksi suurin lobbauskeskus.

minä osaan? Osaan lukea yhteiskunnallisia tilanteita, osaan ehkä muotoilla joitakin tavoitteita. Yritän siis tehdä sitä.

Olin kerran vihreiden puolueristeilyllä, ja siellä puhuttiin tästä. Oli pitkä lista politiikassa toimineita ihmisiä, jotka olivat löytäneet itsensä jostakin näistä toimistoista. Kollegoilta kysyttiin paneelissa, miksi olette valinneet tällaisen työn. Aloitettiin, että *”halusin työn, jossa olen lähellä yhteiskuntapolitiikkaa”, ”kiinnostavia sisältöjä”* ja kaikki tämä on ihan totta. Tämä on houkutteleva ja mielekäs uravaihtoehto. Mutta näitä ihmisiä yhdisti minun kanssani se, että he olivat saaneet kenkää edellisistä hommista.

Voiko siirtyä ja viedä mukanaan jotain tietoa, jota hyödynnetään tässä vaikuttamiskähminässä? Teoriassa se on varmaan ihan mahdollista. Faktisesti kuitenkin elämme yhteiskunnassa, jossa melkein kaikki tieto on muutamassa päivässä kaikkien saatavilla. Se tieto vanhenee nopeasti, jolla olisi jotain taloudellista merkitystä. Sen sijaan pulaa on politiikan ja bisneksen välisten yhteyksien ymmärtämisestä. Yritysjohtaja ei ymmärrä, mitä tai miksi poliitikko yrittää saada aikaan. Poliittinen päättäjä ei välttämättä saa päätöksentekonsa tueksi kaikilta toimijoilta täysimääräistä informaatiota.

Se on osaamista, jota myydään ja ostetaan. Se on tilanteiden analyysiä, suosituksia, sen suunnittelua, milloin ja mitä kannattaa kertoa, mihin asiaan sinun juttusi voi liittyä, mikä tekee siitä kiinnostavan. Parhaimmillaan se tehostaa kaikkien toimintaa. Silloin kun minä olin valtiosihteerinä, ei ollut yksi eikä kaksi ihmistä, jotka tulivat hyvällä asialla kertomaan yrityksestä tai järjestöstä, että nyt tätä pitäisi tehdä. Kerroin että tämä

Poliittiset yhteydet

Yrityksen tulee viestiä asiansa yhteiskunnan päättäjille niin, että he voivat ymmärtää sen, luottaa siihen, kiinnostua siitä ja hyväksyä sen. Laajat verkostomme ovat tässä avuksi.

KREAB

on tärkeä asia, mutta se on eduskunnassa eikä muutu siellä enää mihinkään. Olet väärässä paikassa väärään aikaan.

Tämäntyyppisen tyhjäkäynnin vähentäminen yhteiskunnassa on erittäin järkevää kaikkien näkökulmasta. Haaskataan vähemmän päättäjän ja vaikuttamaan pyrkivän ihmisen aikaa. Pahimmillaan tämä voi vääristää päättäjien prioriteetteja, syntyy somekohu ja vie huomion jostain. Eilen *Twitterissä* Kauppalehden päätoimittaja **Arno Aho**niemi oli kauhean pahalla mielellä siitä, että kaikki mediat kirjoittavat siitä, että Helsinki ei tarjoa kasvisruokaa eikä kukaan kirjoita Helsingin budjetista, joka on kuitenkin miljardiluokkaa. No entä sinun oma lehtesi, Arno? Olet muistaakseni päätoimittaja.

Jos olisin viestintäkonsultoinnissa korostu-neesti, sanoisin että kehitä joku aivan tyhmä

somekohu. Käske jonkun syödä kasviksia jossain näyttävästi. Sinne juoksee koko Suomen media, ja samaan aikaan voit vaikka perustaa jätteenpolttolaitoksen jonkun takapihalle.

Ei tämäntyyppisiä kohuja tämäntapaiset toimijat järjestä, kyllä ne ovat median ihan itse järjestämiä. Media seuraa klikkejä, miten se saa tunnereaktioita ja ne se myy *”engagementina”* potentiaalisille mainostajille. Jos olemme huollissamme politiikan pinnallistumisesta, katsokaa jonnekin muualle kuin tänne.

Valta piiloutuu aina

Esitekseni loppuun vielä muutama näkökulma.

Avoimuus – oikein hyvä. Mutta olisi naiivia olettaa, että valta ei piiloudu. Valta piiloutuu aina. Ja vaikka me kuinka sitä jahdataan, että tule esiin, niin kyllä se ihan varmasti menee siitä pois. Silloin tällöin Suomessa keskustellaan siitä, että pitäisikö valiokuntien kokoukset olla julkisia? Ei tietenkään pitäisi. Silloin se sama täysistuntojen teatteri ja äänestäjille esiintyminen siirtyy sinne.

Jokainen koko ajan kuvaa itseään sosiaalisen median omalle kanavalleen omalle kannattajakunnalleen, on tärkeä näyttää sille hyvältä. Sillä, saatko jonkun kompromissin aikaan, joka ei ole kenenkään mielestä täydellinen, on vähemmän tärkeää kuin poseeraaminen.

Ja sitten on kysymys siitä, missä se valta on. Hegemonian rakentaminen on kovinta poliittista valtaa. Kuka saa määrittää sen, mikä on a) merkityksellistä ja b) totta. Se on politiikan kova ydin, ja se on jatkuvaa kamppailua.

Välineet ja väylät vaihtelevat ajan mukaan, ja toimijat etsivät tehokkaimpia tapoja. Voi olla konsulttitoiminnankin sisältöä. Mutta aikana, jolloin kaikki juoksevat kasvisruoan perässä, paras neuvo voi olla sekin, että älä viesti ollenkaan. Viedään tämä asia läpi vain. Julkisuus voi olla vain väline eikä itsetarkoitus.

Karensien merkitys

Sitten on pyöröviilmiö ja karensi. Näin voidaan ihan hyvin toimia, kun siirrytään politiikasta tämän alan tehtäviin. On hyvä kysymys, että jos olisin mennyt takaisin Palvelualojen ammattiliittoon, joka on edunvalvontajärjestö, olisinko silloin ollut lobbari? Olin hallintopäällikkö, mutta mistä te mitään tiedätte, mitä minä sen tittelin alla teen. Mikä sitten on sentyyppinen vaikuttamiseen pyrkivä organisaatio, joka on sallittu jollakin aikataululla tai ei ole sallittu?

Jos haluamme varmistaa, että tieto ei siirry nopeasti, tiedon pitää vanhentua ennen kuin sitä voidaan hyödyntää jossakin. Minä kannatan kaikkia näitä karensseja, mutta sitten pitää valmistautua siihen, että parhaassa työssä olevat ihmiset yhteiskunnallisen edun nimissä laitetaan valtion rahoilla kuudeksi kuukaudeksi vetämään lonkkaa. Se on yhteiskunnan etu, jos luottamus vaatii sitä.

Ammatinharjoittajan näkökulmasta tällä ei ole mitään merkitystä. Jos haluan palkata jonkun, ei minua kiinnosta, mitä hän tietää. Minua kiinnostaa, mitä hän osaa.

Minä tiedän ehkä sen, missä hankkeiden jännetteet ovat, mistä tulee riita. Tiedän, mitä intres-

Pohjoismaissa isot lobbaukset tapahtuvat Kööpenhaminan ja Tukholman kautta, joissa viestintätoimistojen pääkonttorit sijaitsevat.

sejä eri ministeriöillä tai poliittisilla toimijoilla on, mitä media ei tiedä. Eivät nämä tiedot vanhene kuudessa kuukaudessa. Teidän pitää maksaa minut eläkkeelle asti. En ole varma, onko tämä nyt se mitä tässä haetaan. Ei pidä uskoa, että karenssi ratkaisee kaikki ongelmat.

Jääviiden kanssa oltava tarkkana

Konsultit politiikassa? Nythän puhutaan siitä, että ihmiset itse osallistuvat päättäjinä johonkin. Esimerkiksi vaikka kaupunginvaltuuston jäsenenä, ja he ovat samaan aikaan töissä toimijassa, jonka bisnekseen kuuluu tämäntyyppinen konsultointi. Toisessa roolissa neuvot muita, toisessa teet sitä työtä itse. Tähän on Suomessa kehitetty jääviyssäännöt. Ihminen on jäävi, kun hän käsittelee asioita, jotka koskevat hänen omia etujaan.

Jos on tämäntyyppisessä toiminnassa töissä, pitää olla aika tarkka jääviiden kanssa. Ei tarvitse jäädä kiinni kuin kerran, niin ura on ohi sekä politiikassa että konsulttitoiminnassa, koska tämä on luottamusbisnestä. Tämä jääviyssäännöstö on aika hyvä systeemi. Jääviyssääntöjen tulkinasta kannattaa hakea vauhtia, eikä rajoittamalla joidenkin ihmisten perusoikeuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan.

Julkisen sektori asiakkaana? Silloin tällöin tulee vastaan tapauksia, että jokin julkisen sek-

torin toimija, kunta esimerkiksi, hankkii joltain tämäntyyppiseltä toimijalta palveluita. Kysytään, onko tämä oikein. Sitä pitää lähtökohtaisesti kysyä ostajalta. Minkä takia joku julkisen sektorin organisaatio kokee tarvitsevansa tällaisia palveluita? Jos ajatellaan, että kaupunki ostaa vaikuttajaviestintäänsä tai edunvalvontaansa tukipalveluita, pitää kysyä, miksi se kokee tarvitsevansa niitä. Eikö se luota itseensä, eikö se osaa, eikö sillä toimi yhteydet päättäjiin virkatyönä vai mistä on kysymys?

Yleisökysymys: Jos teihin ottaa yhteyttä taho, joka haluaa parantaa työttömyysturvaa ja toinen taho, joka haluaa heikentää sitä, ja molemmat haluavat ostaa teidän palveluitanne, miten ratkaiset tällaisen tilanteen?

Esa Suominen: Jokaisella konttorilla on oma menettelytapansa ja oma code of conduct. Me olemme Suomessa ratkaisseet tämän niin, että toimitusjohtaja päättää, otetaanko asiakas ta-

Vaikuttajaviestintä

Poliittisessa päätöksenteossa ja keskustelussa käsitellään jatkuvasti asioita, joilla on vaikutusta yrityksiin ja organisaatioihin. Ainoastaan keskusteluun osallistumalla voi vaikuttaa lopputuloksiin. Vaikuttaminen, vaikuttajaviestintä ja lobbaus ovat riskienhallintaa ja päämäärätietoista työskentelyä halutun päätöksen, tilanteen tai olosuhteen saavuttamiseksi.

loon. Hän voi konsultoida porukkaa, mutta yksittäisellä konsultilla on vielä oikeus kieltäytyä siitä työtehtävästä. Meillä on ollut nyrkkisääntö, että voimme tehdä toimialan sisällä, mutta emme voi tehdä konfliktissa olevia sisältöjä. Se olisi epäeettistä.

Lopuksi korostan luottamusta. Kyllähän meidän tulee jonkin verran luottaa poliitikkoihimme. Me valitsemme erittäin vahvoja ihmisiä, jotka käyvät kovan mankelin ennen kuin tulevat valituiksi. Sitten tätä alaa koskevassa keskustelussa oletetaan, että he ovat täysin tahdottomia muovailuvahvoja. Kun sinne tulee joku lipevä lobbari ja lyö kaljan eteen, ne menevät aivan sekaisin ja tekevät jotain aivan päinvastaista kuin mitä olisivat muuten tehneet.

Varmaan ala voi syyttää itseään siitä, että se on mystinen, mutta kyllä minä vähän odottaisin pientä luottoa myös niihin ihmisiin. Vai onko ammattijärjestön tai työnantajaliiton kalja jotenkin niin paljon huonompaa, että päättäjä ei heti tee niin kuin järjestö haluaa?

Alustaja Esa Suominen on Rud Pedersen Public Affairs Suomen hallituksen puheenjohtaja. Hän on toiminut mm. valtiovarainministeriön valtiosihteerinä sekä eri ministerien erityisavustajana.

Suomessa viestintätoimistojen vuosittainen liikevaihto on yhteensä 15-20 miljoonaa euroa.

Ministeri Liisa Jaakonsaari:

Poliittinen

hegemonia

syntyy tiedosta

Lobbarien toiminta Brysselissä kävi niin härskiksi, että vaikuttamistyölle oli välttämätöntä luoda pelisäännöt.

Mieleni tekee kommentoida aluksi arvoisan tutkijan **Mona Mannevuon** puheenvuoroa. Haastattemiesi kansanedustajien ja poliitikkojen mielipiteissä oli vähän sellainen yleinen sävy, että on niin valtavan vaikeaa olla poliitikko nykyään. Minä taas väittäisin, että se on helpompaa kuin koskaan. Ja miksi? Päähelpous on siinä, että nykyään on mahdollista päästä kaiken tärkeän tiedon lähteille ihan eri tavalla kuin aikaisemmin.

Internet on tuonut sen mahdollisuuden. Jos haluat, voit olla yhteydessä eri maailman yliopistoihin ja ministeriöihin, ja eduskunnassa on oma tietopalvelu, josta voit tilata tutkimuksia. Myös avustajakunta on olemassa, aikaisemmin esimerkiksi kansanedustajilla ei ollut avustajia. Ryhmillä on paljon työntekijöitä.

Loppujen lopuksi poliittinen hegemonia syntyy tiedosta – tiedon ylivallasta ja tiedon kautta

tulevien näkemysten ylivallasta. Siksi minusta viime aikojen paras uusi journalistinen piirre on ollut Hesarin faktantarkistus. Se lähti liikkeelle vaalien aikana, mutta nyt myös puoluejohtajien peruspuheisiin esimerkiksi verotuksesta kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Mikä on totta ja mikä ei ole?

Ajatellaanpa esimerkiksi sekä eurooppalaista että suomalaista sosialidemokraattista liikettä. Joka vaalien jälkeen SDP taitaa olla toivotettu historian roskatynnyriin. On sanottu, että ne häviää, eikä niistä ole mihinkään. Aina siellä vain voittoja tulee, viimeksi Euroopassa monissa maissa, eikä demareilla huonosti mene nykyään. Siitä kiitos menneille sukupolville, että ne ovat luoneet aika kestävä ajattelutavan, ja sitä pitää sitten uudistaa koko ajan.

Asioita pitäisi yksinkertaistaa

Ydinkysymys monissa asioissa, joita täällä on tähän saakka pohdittu, on tiedotuksen valta. Asiat ovat ilman muuta monimutkaistuneet erittäin paljon. Täytyy löytää näkemyksiä, miten yksin-

kertaistaa asioita. On erittäin surullista, kun viime aikoina on yleisönosastoissa ollut erittäin harkittuja puheenvuoroja; esimerkiksi *"olen 75-vuotias, tähän saakka olen pärjännyt kaikki pankkiasiat hoitanut kaikki elämäni asiat hoitanut ja nyt tämän digimurroksen aikana en pysty enää sitä tekemään"*. Ihmiset eivät saa mistään oikeasti neuvoo, eikä ole perehdytystä, jos ei ole sen ikäisiä lapsia, jotka neuvovat vanhempiaan.

On syntynyt ahdistus siitä, että maailman muutos on ollut niin nopeaa, että siihen on ihmisten ollut vaikeaa päästä mukaan. Luulen, että ihan megatasolla tarvitaan erilaista tiedotustoimintaa, että ihmisille voidaan yksinkertaisesti selvitää näitä asioita.

Ammattimainen tiedottaminen on erittäin hyvä, mutta lobbaamiseen on aina liittynyt myös sellaista hämäämiesten hommaa ihan oikeasti. Jos siitä päästään eroon, se on erittäin hyvä. Minut valittiin vuonna 1979 eduskuntaan. Tuolloin ei ehtinyt edes ensimmäistä istuntoa olla, kun jotkut lobbarit olivat tehneet meistä uusista kansanedustajista tutkimuksen, ketkä ovat niin sanotusti hyviä demareita ja ketkä huonoja. Ja ainoa kriteeri oli se, miten suhtautuu ansioturvaan ja perusturvaan. Minä ihmettelin, kun en edes vielä tiennyt mikä ongelma tässä oli, olin jo tullut ensi kertaa luokitelluksi joksikin kummalliseksi otukseksi.

Moni meppi lankesi kiusaukseen

Euroopan parlamentissa, jossa olin kymmenen vuotta, pelisääntöjä on kehitetty suhteesta lobbaukseen. Mistä se kehittäminen lähti? Ei se lähtenyt siitä, että olisi oivallettu jotakin omituista ja väärää. Se lähti tapauksesta, jossa huippujournalistiryhmä Britannian perusti oman feikkifirman. He lähettivät kaikille Euroopan parlamentin jäsenille viestin, että jos te suostutte olemaan meidän firman *spokesman* Euroopan parlamentissa, me maksamme jokaisesta mietinnöstä oliko se tuhat euroa, mietinnön muutoksista sata euroa ja jos ne menevät läpi, niin se oli ihan huikea summa. Minäkin sain sellaisen tarjouksen.

Meistä suomalaisista kukaan ei tainnut tarttua

tähän, se tuntui niin pöhköltä ja omituiselta. Yhtäkkiä aletaan maksaa vielä erikseen siitä työstä mihin meidän on valittu. Mutta kaikista ryhmistä tarttui. S&D-ryhmästä tarttui kaksi, toinen Sloveniasta, toinen Romaniasta. Heidät tietenkin erotettiin heti ryhmästä: näin ei voi tehdä. No tämä Slovenian edustaja, joka oli entinen ulkoministeri, tosi fiksu kaveri, häpesi sitä hirveästi, joutui omassa kotimaassaan suureen häpeään eikä saanut mitään duunia sen jälkeen. Mutta romanialainen meppi vaan sai entistä parempia tehtäviä. Hän ei eronnut parlamentista vaan jatkoi sitoutumattomana. Romaniassa katsottiin, että hän on tehnyt ihan oikein. Jos joku tarjoaa rahaa, niin miksi ei voisi sitä ottaa?

Koettiin siis, että lobbaaminen parlamentissa menee ihan villiksi länneksi. Ja sen jälkeen on tehty erittäin paljon toimenpiteitä. On nämä rekisterit, on avoimuusvaatimuksia ja ammattitaitovaatimuksia, mutta todella se on harvinaisen röyhkeää ja kummallista ollut aikaisemmin. Mutta nyt on tapahtunut muutoksia.

Tupakkadirektiivi paljasti lobbauksen pimeät puolet

Jouduin itse kovimman lobbauksen kohteeksi silloin, kun käsittelyssä oli tupakkadirektiivi. Sähän paljasti lobbauksesta myös pimeät puolet, että vastoin koko lääketieteen ja monen muun perusteellista tutkimusta lobbarit väittivät, että tupakointi on terveellistä. Sähkötupakkakeskustelussa, johon taisin itsekin pikkuisen höyrähtää, he perustelivat, että monet ovat lopettaneet tupakoinnin sähkötupakan avulla, joka sekin oli humpuukia, ei siitä ollut minkäänlaista tieteellistä näyttöä.

Olin ryhmän puolesta neuvottelijana, kun käsiteltiin asedirektiiviä, jonka tarkoituksena oli estää, että Euroopasta ei tule Amerikan tyyppistä yhteiskuntaa, jossa ongelmia ratkaistaan hankkimalla aseita kaikille: kouluväkivalta loppuu, jos kaikille annetaan aseet, se oli ihan virallinen perustelu. Siitä tuli myös Suomessa yllättävän paljon viestiä, että aseiden rajoittaminen olisi joutenkin väärin.

Pohjoismainen ja eurooppalainen metsästäjän organisaatio, joka tuli minuakin lobbaamaan siitä, että kuuluu rynnäkkökiväärit pitäisi sallia metsästykseseen. Minä kauheasti ihmettelin ja kysyin, että miten niillä teidän rynnäkkökivääreillä voi eläimiä metsästä. Vastaus oli, että joskus ne menevät niin nopeasti, että ei tavallisilla aseilla ehdi. No silloin ajattelin, että nyt ei ollut lobbarillakaan oikein mitään käsitystä metsästyksestä.

Viime aikoina ovat isot lobbarijätit kaikkein eniten asuneet Euroopan parlamentissa minun aikani, kun käsittelyssä oli tekijänoikeusdirektiivi, joka oli valtavan iso ja tärkeä ja mielettömän monimutkainen. Siinä tietenkin amerikkalaiset Googlet, Amazonit ja kaikki muut jätit yrittivät estää tämän säätelyn syntymästä. Silloin oivalsin oikein kunnolla, kuinka iso ja tärkeä asia on tämä Euroopan unioni. Olen aina ollut sitä mieltä, mutta kun EU tekee jotain tällaista säätelyä, olipa se sitten ympäristösäätelyä tai tekijänoikeuksiin liittyvää tai muuta, niin että EU on niin valtava talousmahti, että silloin myös Kiinan ja USA:n täytyy ottaa huomioon eurooppalainen säätely, jotta ne pääsisivät eurooppalaisille markkinoille. Säätelyvallan tuleminen oli se, joka monella tavalla vaikutti tietenkin lobbaamiseen.

Suoraselkäisyys vei vaaliavustukset

Henkilökohtaisesti minua harmitti hirveästi, kun viimeisellä kaudellani oli käsittelyssä rikkidirektiivi. Olen vieläkin katkera siitä, ja aina pelkään tilannetta, jossa SAK ja EK löytävät toisensa. Heidän väitteensä oli, että rikkidirektiivi vie suomalaisen elinkeinoelämän turmioon ja lopettaa meidän kauppamerenkulkumme. He eivät kuunnelleet ollenkaan sitä, että se oli erityisen tärkeää ympäristölainsäädäntöä, joka vaikuttaa ihmisten terveyteen. Se oli erittäin voimakasta lobbausta. Kärsin siitä myös sillä tavalla henkilökohtaisesti, että kun seuraavan kerran olin ehdokkaana, kaikki ne vaalituet, joita olin aikaisemmin saanut, jäivät sen jälkeen saamatta.

Kaikkien tahojen lobbaukset pitää kyseenalaistaa. Tai ajatella itse, kuten **Jope Ruonansuu** laulaa, että Aattele. Jokaisen poliitikon pitää itse aja-

tella eikä luottaa hyviinkään lobbareihin, koska ei ole olemassa vain hyviä ja pahoja lobbareita, vaan he tekevät sen oman intressinsä puolesta.

Tällä hetkellä olen ihan varma, että Euroopan parlamentissa on oikea lobbarien invaasio, kun siellä poliittisen keskustelun keskiössä käsitellään niin sanottua taksonomiaa. Nyt siellä on säädettävissä pelisääntöjä, ikään kuin voidaan määritellä se, mikä on kestävä kehitys. Tähän tietenkin rahoittajat ja muut varmasti tulevaisuudessa panostavat erittäin paljon, että mihin kannattaa suunnata rahoitusta. Kriteerit, joissa nyt ensimmäistä kertaa määritellään kestävä kehitys, ovat äärettömän tärkeitä. Uskon, että siinä on paljon saumaa lobbaukselle.

Viestintätoimisto parempi kuin hämäräporukat

Viestintätoimistot ovat kuitenkin parempia kuin hämärämiehet ja -naiset, joita vaikuttamisrintamalla on erittäin paljon. Ja aikaisemmin heitä on

ollut vielä enemmän, jolloin oli ehkä helpompaa vaikuttaa yksittäiseen poliittikkoon.

Silti pitää olla pelisäännöt, ja pitää myös miettiä asioiden monimutkaistumista. Minkä takia hallinnon ja muun poliittisen toiminnan täytyy olla niin valtavan monimutkaista, että ihmiset eivät koe voivansa vaikuttaa siihen oikeasti, vaan kansalaisjärjestöjen ja muiden täytyy turvautua tällaisiin viestintätoimistoihin? Ei niin, että niihin turvautuminen jossain vaiheessa olisi paha asia, mutta asioiden pitäisi olla niin selkeitä loppupäässä päätöksentekoa, että myös ihan tavallinen ihminen voi ottaa niihin kantaa.

Siihen kannattaa ihan oikeasti pyrkiä niin, että lisätään avoimuutta, lisätään selkeyttä ja siihen liittyvää viestintää. Ennen kaikkea journalismi voi parhaimmillaan kumota todella aivan humpuukiväitteet ja edistää yhteiskunnallista keskustelua.

En usko ollenkaan, että tämä on mahdotonta, koska monissa muissa asioissa myös suomalaisessa yhteiskunnassa on tapahtunut selkeytymistä. Kehutaan, kuinka verohallinto on digitalisoi-

nut itsensä niin, että tavallisetkin ihmiset voivat sitä käyttää.

Missä ovat konstapylkkeröt?

Palaan alkuun, onko politiikka jotenkin vaikeampaa kuin aikaisemmin. Minun väitteeni on se, että siinä on paljon uusia piirteitä, jotka eivät ole ehkä vielä löytäneet omaa uomaansa, mutta myös tiedon hankkiminen on helpompaa kuin ikinä ihmiskunnan historiassa. Voi käyttää monipuolista tietoa ja jokainen omalla tasollaan viedä asioita eteenpäin.

Tapasin erään sellaisen vanhan veteraanin, jonka tehtävä oli ennen vaaleja mennä maaseudulle kertomaan puolueen tavoitteista. Hän kertoi ensin hiihtäneensä 30 kilometriä tilaisuuteen, ja siellä olikin tupa täynnä ihmisiä. Kun hän aloitti puheenvuoronsa, keittiöstä tuli ehtoinen emäntä ja sanoi, että tässä talossa ei sitten puhuta politiikkaa.

Se mikä minua tänä päivänä hiukan surettaa, että yhdenmukaisuuden paine, joka johtuu viestinnästä ja monesta muusta, on voimistunut. Herkästi ei synny *konstapylkkeröitä*, jotka ovat itsekseen miettineet asioita. Jos menen Pudasjärvelle, niin kyllä ne paikallisen K-kaupan tai S-ketjun ikkunoissa olevat Ilta-Sanomien ja Iltalehden mainokset ja siihen liittyvät twitterit ja facebookit ovat ne, jotka aloittavat sen keskustelun. Ne jotenkin surullisella tavalla nostavat aina vain yhden asian puheenaiheeksi, ja muut tärkeät asiat jäävät sivummalle.

Alustaja Liisa Jaakonsaari on ministeri, entinen kansanedustaja ja Euroopan parlamentin jäsen.

Tuomo Lilja:

Kun pirulle pikkusormi myytiin

1984 oli SDP:lle historiallinen viestintävuosi: Koivisto puhui sopuleista, Sorsa infokratiasta ja puolue taipui siihen, että syntymässä olleet paikallisradiot saivat oikeuden rahoittaa toimintansa kaupallisilla mainoksilla.

Paikallisradioiden mainosrahoitteisuus oli demareille merkittävä viestinnällinen linjamuutos. Sen ajoi läpi liikenne- ja viestintäministerinä toiminut **Matti Puhakka**. Hallitusta johti **Kalevi Sorsa**, joka muutamia kuukausia aiemmin oli pitänyt kuuluisan infokatiapuheensa ja sitä ennen julkisesti osoittanut syvän tyytymättömyytensä yleisradion toimintaa kohtaan.

Porvarillista hegemoniaa vastustamassa

SDP kävi 1980-luvun taitteessa laajaa ohjelmakeskustelua. Vuonna 1975 oli laadittu sisäpoliittinen julkilausuma, 1978 julkaistiin Sosialidemokratian suunta-ohjelma ja 1982 viestintäpoliittinen kannanotto. Niissä kaikissa käsiteltiin viestintäpolitiikan tavoitteita. Haluttiin säilyttää vahva, kansanvaltaisesti hallittu yleisradio vastapainona kaupalliselle tiedonvälitykselle. Valikoivan lehdistötuen avulla yritettiin parantaa työväenlehtien asemaa. Vahvojen, liki monopoliasemassa olevien alueellisten ykköslehtien asemaa haastettiin ylen alueellista ohjelmatoimintaa kehittämällä.

SDP:ssä pelättiin porvarillista hegemoniaa, sitä että oikeisto vahvan, vakiintuneen lehdistönsä - ja syntymässä olevien uusien viestintävälineiden avulla pystyy tekemään omasta ideologiastaan yhteiskunnan yhteisen ideologian. 1980-luvun suosikkifilosofeihin kuului **Antonio Gramsci**, joka pohdiskeli juuri hegemonia-asioita.

SDP:ssä ajatus kulki niin, että jos raha ja kaupallisuus saavat viestinnässä mahtiaseman, tarjonta viihteellistyy. Se passivoi ihmisiä ja johtaa yhteiskunnalliseen välinpitämättömyyteen. Iso osa kansasta vieraantuu, heidän roolinsa rajoittuu viihteen suurkuluttamiseen ja mainonnan kohderyhmänä olemiseen.

1984: Sopuleita ja infokratiaa

Vuoteen 1984 saakka SDP oli ollut viestintälinjauksissaan ihanteellinen, ehkä jopa dogmaattinen. Mutta oli ajattelussa ongelmiaakin. Ei oikein saatu otetta uudesta teknologiasta ja uusista viestintävälineistä. Lehdet, yle ja MTV oli helppo

Kalevi Sorsan neloshallitus päätti paikallisradioluvista. Kuvassa Matti Luttinen, Reijo Ollikainen, Matti Ahde, Kalevi Sorsa, Matti Linmanahde (takana), Aimo Ajo, Matti Puhakka ja Vappu Taipale.

hahmottaa, mutta miten asennoitua satelliitteihin, kaapeli-tv:hen ja videoihin? Tai kaupallisiin paikallisradioihin?

Myös journalismi oli muuttumassa. Kekkonen aika oli päättynyt ja tuuletus alkanut. Vuonna 1981 ilmestynyt **Tamminiemen pesänjakajat** rohkaisi toimittajia koventamaan journalistisia käytäntöjä. Koventuneet otteet kohdistuivat erityisesti SDP:hen – mikä oli luonnollistakin, olihan SDP suurin vallankäyttävä, pääministeripuolue yhtäjaksoisesti keväästä 1977 kevääseen 1987.

Tuona aikana oli neljä hallitusta, joista kolmea johti Kalevi Sorsa ja yhtä **Mauno Koivisto**. Mo-

lemmat olivat selvästi tyytymättömiä median ja toimittajien tekemisiin. Presidentiksi noussut Koivisto vertasi 1984 tammikuussa toimittajia sopuleihin. Hän sanoi mm. kokevansa lehdistön uutisoinnin täysin ennalta-arvaamattomaksi ja epäohdonmukaiseksi ja toimittajat kulloisiakin mielipidejohtajia seuraavaksi sopulilaumaksi.

Sorsa luonnehti kuuluisassa infokatiapuheessaan – se pidettiin kesällä 1984 SDP:n puoluekokouksessa - toimittajia mm. käsitteillä epä-älyllisyys, yhteiskunnallisten ongelmien pohdiskelun

välttäminen, poliittisten kysymysten kääntäminen henkilökysymyksiksi ja itsekritiikin puute.

Huonommin muistetaan se, että Sorsa oli muutamaa kuukautta aiemmin, huhtikuussa 1984 kiukkuisesti kritisoinut yleisradiota A-studion suorassa lähetyksessä. Sorsa oli enemmän kuin tyytymätön tapaan, jolla yle oli käsitellyt syntyneitä tupo-ratkaisua ja puolueiden suhdetta asuntopoliittikaan – ylessä oli väitetty, että puolueet hyötyvät asuntopolusta.

Paikallisradiot valinkauhassa

Vuoteen 1984 tultaessa yksikään puolue ei enää vastustanut kaupallisia paikallisradioita sinänsä. Ne aloittavat varmasti, mutta millaisina? Periaatteellisina ongelmana olivat toiminnan sääntely ja erityisesti rahoitus. Käytännön ongelmia olivat mieltä kiihottavat kysymykset: kuka saa toimiluvat, miten paljon niitä myönnetään ja mille paikkakunnille?

SDP:ssä kammottiin näkymää, jossa varakkaat ja osaavat alueelliset ykköslehdet ottavat hallintaansa paikallisradiot ja näin vahvistavat entisestään hegemoniaansa. Tämä heikentäisi kakkoslehtien – mm. SDP:n oman lehdistön – asemaa ja siten samalla viestinnän moniarvoisuutta. Maahan syntyisi viisikymmentä viestintämonopolia, kiteytti **Reino Paasilinna**. Hän kannatti Ruotsissa sovellettua ns. kansalaisradiomallia, jossa mainontaa ei sallittu ollenkaan ja lupa lähiradiotoimintaan annettiin vain aatteellisille yhteisöille.

Tämä malli oli jo aiemmin saanut julkista kannatusta sosialidemokraattisen liikkeen sisällä.

Demarien puoluekokouksessa kesällä 1984 viestintä ja paikallisradiot olivat ihan keskeinen puheenaihe. Demarit kannattivat ei-kaupallista kansalaisradiomallia, jossa paikalliset kansalaisryhmittymät, kuten järjestöt saisivat roolin. Kanta mainontaan rahoitusmuotona oli siis kielteinen, muttei ehdottoman kielteinen. Perinteinen suhde yleisradioon oli tulehtunut eikä sitä edes välitetty piilotella.

Hankala asetelma

Asetelma oli liikenne- ja viestintäministerinä toimivalle Matti Puhakalle hankala. Hiljattain menehtynyt (syksyllä 2021) Puhakka oli arvostettu poliitikko, muttei kuulunut puolueen keskeisiin viestintätoimijoihin. Hänellä ei ollut alan koulusta saati työkokemusta. Puhakka joutui melkoisessa mediakentän myllerryksessä ja oman

puolueensa paineessa luotsaamaan paikallisradioasiaa eteenpäin.

Puhakka antoi oman esityksensä paikallisradiokokeilusta syyskuussa 1984. Perusajatukseksi oli luvanvaraisuus, joten toimilupaa ei voisi myydä eikä määräysvalta toimiluvalla toimivassa radiossa muuttua. Mainontaoikeutta kaavailtiin kaikille kokeiluun hyväksyttävälle. Se oli raju linjaus. Hän perusteli oikeutta yksinkertaisesti sillä, että olisi todella vaikeaa vetää rajaa, kenelle mainosoikeus tulisi ja kenelle ei.

Radioluvan hakijoita oli noin 200. Puhakan esityksessä lupa olisi myönnetty 21 hakijalle 15 paikkakunnalle. Lupia ei olisi myönnetty suomenkielisille alueellisille ykköslehdille eikä pääkaupunkiseudun lehdille. Tiukka luvanvaraisuus ja ykköslehtien pelaaminen sivuraiteelle olivat SDP:lle kynnyskysymyksiä, ilman niitä ei Puhakka olisi saanut esitystään eteenpäin.

Hallitus viritti Puhakan esitystä siten että kokeilutoimiluvan sai 33 toimijaa 21 paikkakunnal-

la. Puhakka maksoi linjauksistaan ainakin pienen poliittisen hinnan: SDP vaihtoi liikenneministeriä 1984 lopussa. Puhakan tilalle tuli **Matti Luttinen**. Puhakka siirtyi sosiaali- ja terveysministeriksi.

Ei voi välttyä ajatukselta, että varsinkin pääministerin ja myös hänen puolueensa tyytymättömyys yleisradiota kohtaan oli yhteydessä siihen, että SDP suostui paikallisradioiden rahoittamiseen kaupallisilla mainoksilla. Olivathan yksityiset paikallisradiot ilmiselvää kilpailija yleisradiolle.

Kaupallinen radiotoiminta on vuosikymmenten mittaan vakiintunut. Tällä hetkellä Suomessa toimii noin 60 kaupallista kanavaa, niistä yksi, Radio Nova, toimii valtakunnallisesti. Radiomainnon osuus kaikesta mediamainonnasta on alle neljä prosenttia.

Presidentti Mauno Koivisto esitti kuuluisan sopulivertauksensa tammikuussa 1984. (Kuvakaappaus: Ylen elävä arkisto)

"Minä kysyn, onko yleisradio oikealla asialla", sanoi pääministeri Kalevi Sorsa A-studiossa huhtikuussa 1984. Hän paheksui yleisradion ohjelmia. (Kuvakaappaus: Ylen elävä arkisto)

Reijo Hämäläinen:

*Vakaumuksen mies
tunsi rahvaan tunnot*

Algot Untolan elämäkerta piirtää kuvaa kiihkeästä aatteen miehestä, jonka elämää leimasi vaatimattomuus.

Suomalaisten lehtimiesten ja kirjailijoiden joukossa oli monia värikkäitä, kiisteltyjä, tunnettuja ja monin tavoin aktiivisia vaikuttajia 1800-luvulla ja 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Kansaa heräteltiin opiskeluun, seuratoimintaan ja muuhun kansakunnan henkeä ja kuntoa nostattavaan toimintaan. Näin myös valistajista, "liekin sytyttäjästä" oli suuri kysyntä, ja heidät tunnettiin eri puolilla maata.

Algoth Untola, syntyjään Tietäväinen oli vuosisadan vaihteen kynämiehistä erikoisin ja hankalin laitettavaksi mihinkään sosiaaliseen, poliittiseen ja kulttuuriseen lokeroon. Näin oli semminkin, kun hänestä on kerrottu sekä totta että tarua elinaikanaan ja vielä vuosikymmeniä sen jälkeen.

Arvoituksellinen henkilö

Vuonna 1868 Tohmajärvellä syntynyt Algoth Tietäväinen oli arvoituksellinen henkilö, ja sellaisena hän kaiketi halusi itseään pidettävän. Suurin syy häneen liitetyistä kysymysmerkeistä johtui useista nimimerkeistä, joilla hän julkaisi tekstejään.

Kirjailijana Untola esiintyi nimillä Maiju Lassila, Irmari Rantamala ja J. I. Vatanen. Lehtikirjoituksissaan hän käytti nimensä, nimikirjaintensa ja kirjailijanimiensä ohella lukuisia nimimerkkejä. Niinpä hänen kirjoittamikseen kymmenet lehtijutut on voitu päätellä vain tekstien tyylistä ja sisällöstä. Ilmestymisen aikoihin niistä saattoivat kärsiä tai saada ylimääräistä kunniaa myös monet muut, joita epäiltiin tekstien kirjoittajiksi.

Vuonna 1894 sukunimensä Untolaksi muuttanut kirjailija oli arvoituksellinen myös kustantajille ja maan kulttuuripiireille. Käsikirjoituksensa hän toimitti aina postitse, ja postilokeroihin joutuivat kustantajatkin laittamaan omat viestinsä julkisuutta vierastaneelle tarinoiden kertojalle. Ei siis ollut ihme, että Untolaa pidettiin erakkona, mitä hän ei kuitenkaan ollut.

Untolalla oli "piiloutumiselleen" myös muita syitä kuin julkisuuden karttaminen. Valmistuttuaan Sortavalan seminaarista vuonna 1891 Untola toimi opettajana paitsi Viipurissa, myös mo-

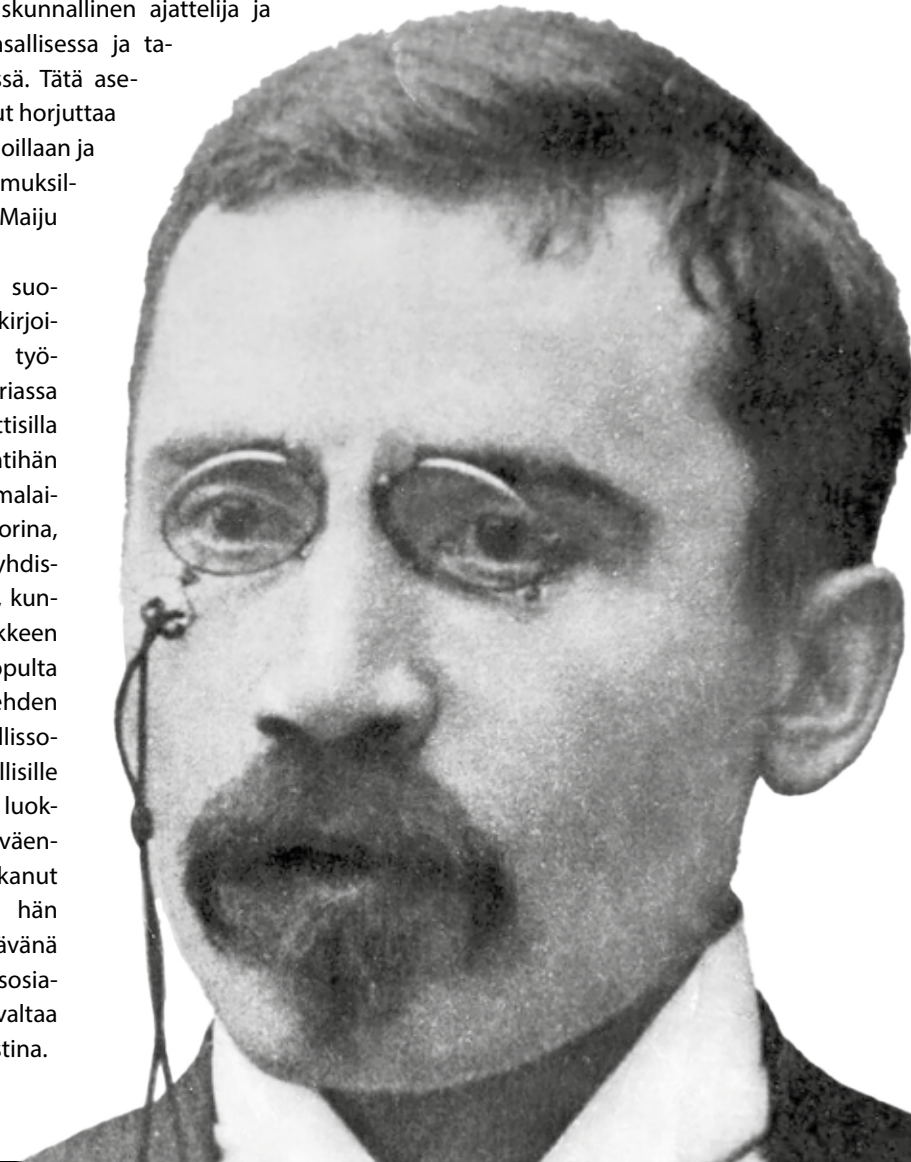
nilla pienemmillä paikkakunnilla. Elettiin tsaarin vallan ja sensuurin aikaa. Vähäinkin valtaa ja vallankäyttöä arvosteleva tai kansallista itsemäärämisoikeutta ja suomalaista kulttuuria vaalinut hengentuote oli uhka kirjoittajan vapaudelle ja asemalle. Väkevästä ja värikkäistä ilmaisuistaan tunnetuksi tulleelle Untolalle jos kenelle aika oli vaikeaa. Nimimerkeillä Untola suojausi itseään sekä työsuhteitaan ja liiketoimiaan. Toimihan hän esimerkiksi Pietarissa asuessaan myös liikemiehenä puukaupassa.

Kirjailijanimien käyttämiselle oli edellisten lisäksi myös yksi selittäjä. Untola halusi olla vakavasti otettava yhteiskunnallinen ajattelija ja aktiivinen toimija kansallisessa ja tasavaltalaisessa liikkeessä. Tätä asemaansa hän ei halunnut horjuttaa kevyillä kansankomedioillaan ja kaunokirjallisilla kertomuksillaan. Ne hän kirjoitti Maiju Lassilana.

Erityisen paikkansa suomalaisessa historiankirjoituksessa ja eritoten työväenliikkeen historiassa Lassila lunasti poliittisilla "kääntymyksillään". Ehtihän hän toimia paitsi suomalaisen liikkeen agitaattorina, myös maalaisliiton yhdistysten puuhamiehenä, kunnes kääntyi työväenliikkeen kannattajaksi ja otti lopulta vastuun Työmies-lehden toimittamisesta sisällissodan päivinä. Porvarillisille piireille hän oli pitkään luokkapetturi. Myös työväenliikkeessä hän on jakanut tuntemuksia: joillekin hän näyttäytyi epäilyttävänä opportunistina, osalle sosialidemokraateista väkivaltaa lietsoneena kommunistina.

Kapinallisen elämä sai kunnon tarinan

Jos on ollut Untolan elämässä tähän asti monia arvoituksia, kiistanalaisia kohtia ja huhupuheita aiemmin ilmestyneistä Untola -kirjoista huolimatta, ei siihen jää juurikaan kysymysmerkkejä, kun **Marko A. Hautalan** pitkään valmisteleva elämänkerta kapinallisesta kynämiehestä julkaisiin vuoden 2021 heinäkuussa.

Neljännesvuosisadan Hautalalta vienyt työskentely Untolan elämän kartoittamiseksi tuotti tulokseksi lähes 1200-sivuisen järkäleen, josta noin 150 sivua esittelee teoksen viitteitä, lähteitä ja henkilögalleriaa. Voi olla, että yksin väitöskirjasta (2010) muokatun tekstimassan laajuus pelästytti osan kustannustaloista, sillä käsikirjoitus tuli torjutuksi monessa paikassa, kunnes vasta piskuisen kustantamon Warelian luotsi **Marko Vesterbacka** tuli avuksi ja toimitti ja kustansi teoksen.

Puuttumatta Algoth Untolan elämän yksityisempään puoleen tai lapsuus- ja nuoruusvuosiin käy Hautalan teoksesta selville esimerkiksi se, ettei Untolan liittolaisuus Työmiehen toimituksen kanssa vuonna 1916 ollut hänelle ensimmäinen kosketus työväenliikkeen toimijoihin.

Itse asiassa Untolan yhteiskunnallisen toiminnan voi katsoa alkaneen Viipurin työväenyhdistyksestä, olkoonkin niin, että yhdistys edusti tuolloin vielä ns. wrightiläistä eli porvarillista työväenliikettä. Tuo yhteys syntyi pian Untolan muutettua kaupunkiin vuoden 1893 alussa, kun hän ryhtyi käymään työväenyhdistyksen puhujaseurassa. Siellä hän opetteli pitämään esitelmää ja ennen muuta kirjoittamaan julkisia tekstejä puhujaseuran sanomalehden toimittajana. Ensimmäiset kirjoitukset, joissa oli Algoth Untolan (tuolloin vielä Tietäväisen) nimi alla, olivat kansallis- ja Kalevala-henkisiä runoja.

Vuodet Viipurissa ja Pietarissa (1893-1904) olivat Untolalle ennen muuta opiskelun ja itsensä sivistämisen vuosia. Suomen kansainvälinen kaupunki Viipuri sai Untolan opiskelemaan viittä kieltä. Toiminta kotiopettajana ja liikemiehenä Pietarissa avasi hänelle myös kulttuurisesti uusia maailmoja. Untola tutustui erityisesti moniin venäläisiin, mutta ainakaan Hautala ei ole löytänyt dokumentteja, jotka yhdistäisivät hänet venäläisiin sosialistivallankumouksellisiin tai Pietarissa vuonna 1904 tapahtuneeseen sisäministeri **Vjatšeslav von Plehweä** vastaan suunnattuun attentattiin, mistä Suomessa julkaistiin terrorisatiepäilyjä Untolasta vielä vuosikymmeniä tämän kuoleman jälkeen.

Rahvaan pettäminen vei Untolaa vasemmalle

Varsinaisen poliittisen heräämisensä Untola koki muun kansakunnan matkassa vuoden 1905 Suurlakon vanavedessä Pohjanmaalla, jonne hän oli siirtynyt opettajan hommiin. Myös häneen tarttui tuon ajan innostunut kansanvaltainen ja jopa kumouksellinen ilmapiiri, joka sai hetkeksi jopa oikeistolaiset piirit kirjoittamaan verrattain radikaaleja tekstejä ohjelmiinsa.

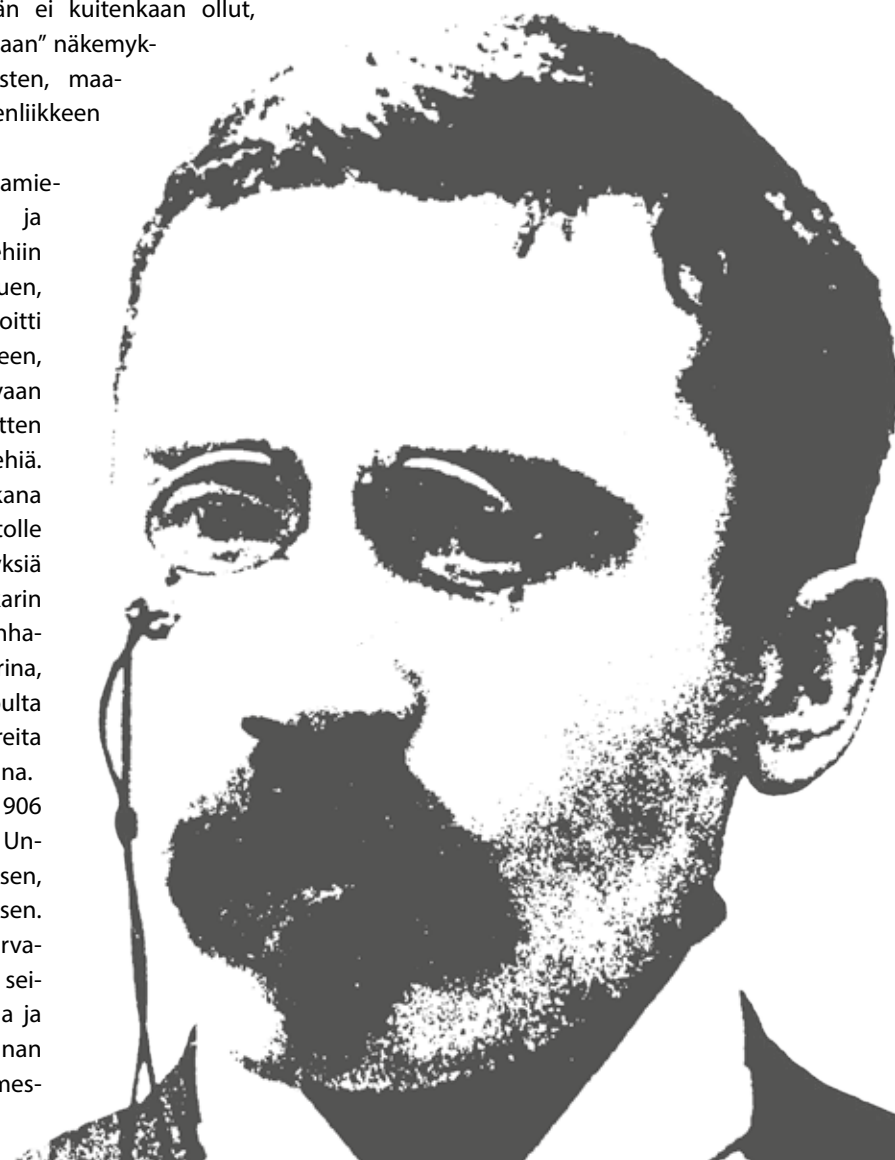
Vakaumukseltaan Untola oli ehdottomasti suomenmielinen ja tasavaltalainen. Puoluekantaisesti asennoituva hän ei kuitenkaan ollut, mikä sai hänet "horjumaan" näkemysissään vanhasuomalaisen, maalaisliittolaisten ja työväenliikkeen ajattelun välimaastossa.

Ruotsinkieliseen virkamiehistöön, yläluokkaan ja pääkaupungin liikemiehiin hän suhtautui vieroksuen, jopa kielteisesti. Hän kirjoitti maakunnissa työtä tehneen, muiden riistämän rahvaan puolesta olivat he sitten maamiehiä tai työmiehiä. Käytännössä hän oli mukana perustamassa maalaisliitolle sen ensimmäisiä yhdistyksiä ja toimi Kaarle Rantakarin pestaamana jopa vanhasuomalaisen agitaattorina, kunnes alkoi pitää lopulta kaikenlaisia agitaattoreita viheliäisinä vihan lietsojina.

Juuri vuosien 1905-1906 tapahtumat synnyttivät Untolassa paitsi innostuksen, myös suuren pettymyksen. Hän koki syvästi, että porvarilliset piirit eivät olleet seisoneet sanojensa takana ja rakentaneet kansakunnan yhtenäisyyttä, kun Suomes-

sa alettiin eduskuntaudistuksen jälkeen hallita maata ja kansaa sen mitä Suomen suuriruhtinaskunnassa oli mahdollista.

Kansanvallan puolesta taistellutta rahvasta oli Untolan näkemysten mukaan petetty ja niinpä hän varoitteli porvarillisia piirejä jo vuonna 1906 kansan kahtiajaosta ja tapahtumista, jotka tulivat todeksi vuosina 1917 ja 1918. Niistä hän ei osannut myöhemminkään kansalaissodan syytetyä syyttää kuin yksinomaan typerästi toimineita porvareita. Selvää oli, että moiset ennustukset ja varoitukset luettiin Untolalle sittemmin raskaut-

Lähetettyjä.

Porvarikirjeitä.

(S.G.) Kirjailija Irmari Rantamala, joka luomattarelaisessa Kokkola-lehdessä on ollut toimittajana, on Työmies-lehdelle lähettänyt alla olevan kirjeen ja sitä seuraavan kirjoituksen. Kirjoituksesta ei ole tahdottu tilaa kieltää, vaikka se sijaitsee porvarillisista elämäntajomusta. Kirjoituksen johdosta on ehkä joutunut lausua eräitä huomautuksia tuonnempana.

Työmies-lehden Toimitus.
Täällä.

Oliin kiitollinen, jos arv. toimitus joihi sijaa lehdesjansa seuraavalle. Porvarillisessa lehdesjähän minä en jaihi sitä julautustji ja haluaisin jotain kuitenkin sanoa.

Sunnioittain

Irmari Rantamala.

Porvarikirje I.

(S.G.) Waikka en kuulu sosialistiseen puolueeseen, juonee toimitus minulle tilaa parille sanalle, joita ovat tarpeen pienenä menneiden tilapäisten puolue toimien selwittelynä.

Siitä on kulunut toisen ihmisenen vuotta kun jattuma nimut lyhkäijeksi ajaksi noihin toimiin sekoitti. Oliin kuitellut yhtä ja toista, uskoen yhtä ja toista. Käsitän, että voimakkaan maanviljelys väestön luominen on elämän perustajinmykjiä, ei tosin ainoaa, sillä mikään työrhymä ei ole muuta kuin yhtä wälttämätön osa kokonaisuudesta. Jouduin silloin suosittelemaan torppareille juomalaisen puolueen ohjelmaa.

taviksi todisteiksi väkivallan lietsomisesta.

Untola eli "tolstoilaisesti" vaatimatonta elämää eikä hän osannut pitää kirjoittajan työtä muita ammatteja kummoisempana. Hän eli kohtuutaloutta ja "köyhäili". Hän otti palkkioksi teksteistään vain sen verran rahaa, että tuli juuri ja juuri toimeen. Hän samastui rahvaaseen ja asettui henkisesti vastarintaan porvarilliselle, ulkokulatululle ja tympäisevälle elämäntavalle. Muutettuaan lopulta Helsinkiin (1912) Lohja ja Kouvola välietappeinaan hän asui vaatimattomasti ja hoiti pientä viljelypalstaa turvatakseen elantoaan.

Untola pysyi tarkkailijana

Untolan varsinainen kirjailijanura tiivistyi vuosiin 1909-1915. Hän suolsi noina vuosina Maiju Lassilan nimellä kertomuksia ja näytelmiä hengästyttävään tahtiin. Osin omaelämäkerrallisen suurteoksensa *Harhama* hän kirjoitti ensiksi mainittuna vuonna Irmari Rantamalan nimellä.

Rahvaan mieltymykset tuntenut Maiju Lassila saavutti kansan suosion komedioillaan. Samalla hän jakoi sivistyneistön näkemyksiä kuten **Aleksis Kivi** aikanaan. Muista kirjailijoista hän tuntui ärsyttäneen erityisesti **Juhani Ahoa** ja **Eino Leino**a. Ymmärtäjien joukossa oli mm. **V. A. Koskenniemi**.

Osa Lassilan saamasta kritiikistä selittyi kaikesti sillä, että Lassila tiedettiin Irmari Rantamalan nimelläkin kirjoittavaksi Algoth Untolaksi, jonka radikaalit lehtikirjoitukset saivat porvariston epäilemään tämän vaikuttimia.

Untola poltti hiljalleen siltojaan niin porvarillisiin lehtiin ja puolueihmisiin kuin kustantamoihinkin. Viimeksi mainittujen kanssa erimielisyyttä syntyi esimerkiksi siitä, miten paljon kirjailija salli puututtavan teksteihinsä: välillä häntä ei tuntunut juurikaan liikuttaneen se, miten tekstejä muokattiin, toisinaan hän edellytti, ettei niihin puututa lainkaan.

Porvarikirjeet

Lopulliset jäähyväisensä suomalaiselle liikkeelle Untola kirjoitti Irmari Rantamalan nimellä hei-

näkuussa 1916 muutama päivä ennen eduskuntavaaleja, kun Työmies julkaisi hänen kaksi porvarikirjettään. Niissä Untola antoi tukensa sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle ja varoitteli "porvarina" äänestämästä porvarillisia puolueita. Pitkissä teksteissään entisenä suometarelaisen *Kokkola*-lehden toimittajana esitelty Rantamala ennakoii myös verisiä päiviä, joita seuraisi uusi aamu, joka toisi kansalle oikeutta ja onnea.

Oli selvää, että porvarikirjeet sulkiivat Untolalta monta ovea. Seuraavana vuonna hän solmikin läheisen yhteistyösuhteen Työmiehen toimitussihteri **Yrjö Räisäsen** kanssa. Untolasta nimi-merkkeineen tuli Työmiehen ahkera avustaja, käytännössä sen palkollinen. "*Hän oli hiljainen, vaatimaton mies. Istui aamusta iltaan toimitussihteerin huoneessa ja osallistui toimitustyöhön. Jostakin hän oli hankkinut limpun, joka höyryävän teeveden ohella tuntui olevan hänen ainoana ravintonaan*", kuvaili Untolaa myöhemmin Työmiehen kirjatyöntekijöihin kuulunut **Kaarlo Mäki**.

Merkillä pantavaa oli, ettei Untola pitänyt itseään sen arvoisena, että hän olisi voinut kutsua itseään sosialistiksi saati käyttää teksteissään "me"-ilmaisua: Vain kerran, Työmiehen toiseksi viimeisessä tekstissään huhtikuussa 1918 hän rohkeni laskea itsensä osaksi liikettä, kunnes jo seuraavana päivänä viimeiseksi jääneessä kirjoituksessaan

hän palasi kirjoittamaan lukijoilleen "oman luokkanne" taistelusta.

Untola oli ja pysyi ulkopuolisena myötäeläjänä, tarkkailijana ja tukijana. Ehkä tästä tunteesta ja siitä tosiseikasta, ettei hänellä ollut muodollista asemaa Työmiehen johdossa, puolueessa tai punakaartissa, selittyi se Untolan naiivi luulo, ettei häntä voitaisi suurestikaan rangaista hävityn kansalaissodan päätyttyä. Niinpä hän jäi kirjoittamaan Työmiehen viimeisiä juttuja muiden toimittajien etsiessä pakotietä, vaikka myös hänelle oli tarjolla kyyti pois Helsingistä ennen valkoisten tuloa.

Helsingin keskusvankilan arkistokuva Untolasta 1918. Kuvan on Warelia Kustannus Oy:lle värittänyt Jussi Luostarinen.

Teloitus tapahtui ennen teloitusta

Untola kirjoitti viimeiset virkkeensä Työmieheen 12. huhtikuuta 1918. Hänet pidätettiin seuraavana päivänä ja kuljetettiin ensin suomalaisen lyseon tiloihin ja sieltä edelleen Kalevan taloon. Vajaan viikon päästä Untola kirjattiin Irmari Rantamalan nimellä Sörnäisten kuritushuoneeseen odottamaan tuomiotaan. Siellä hän ehti viettää viimeisiä viikkojaan vajaan kuukauden kirjoittamalla kirjeitä, joissa hän järjesteli asioitaan sekä pyyteli ystäviään tuomaan ruokaa ja toimittamaan vetoomuksia puolestaan.

Vuosikymmenten mittaan on kysely usein sitä, mikä sai Untolan jäämään Helsinkiin ja toimittamaan Työmiestä, kun toinenkin vaihtoehto oli olemassa. Yksi selitys oli aiemmin mainittu Untolan usko jonkinlaiseen vankilatuomioon. Hautala arvelee kirjassaan edelleen, että Untola halusi osoittaa teollaan sitoutuneisuuttaan ja uskollisuuttaan työväen asialle. Häntä ei kutsuttaisi opportunistiksi, joka liittyi työväenliikkeeseen omaa etuaan tavoitellen siinä vaiheessa, kun sosialidemokraattinen liike saavutti enemmistön eduskunnassa ja oli kiistatta johtava poliittinen voima maassa.

Untolaa ei haluttu säästää kuolemantuomiolta. Todisteina häntä vastaan toimivat monet Työmiehen tekstit. Vaikka hän monissa kirjoituksissaan oli korostanut, ettei kehottanut työväkeä etsimään "veristä ratkaisua", hän toisaalta sodan alettua julisti myös taistelun tärkeyttä. Erityisesti hänen kirjoituksensa "Eteenpäin" 13. helmikuuta 1918 oli suorastaan mestarillinen kiihotuskirjoitus aseisiin tarttumisen ja vallankumouksen puolesta.

Untolaa ja tusinaa muita vankeja lähdettiin kuljettamaan "etappivankilasta" eli Meriväen kasarmin sotavankilasta hinaajalla Suomenlinnaa teloitettavaksi toukokuun 21. päivä. Untola kuoli kuitenkin ennen hinaajan kiinnittymistä saaren laituriin "epäselvissä" olosuhteissa, kuten asia on sittemmin ilmaistu monissa yhteyksissä.

Marko A. Hautala todistelee elämäkerrassa, että Algoth Untola hyppäsi kuljetuksen aikana mereen ja loppunsa hän koki, kun hinaajalla ol-

leet vartijat ampuivat häneen useita laukauksia. Mitään pakosuunnitelmaa Untolalla ei luonnollisesti ollut, vaan hyppy hyiseen veteen saattoi olla jonkinlainen paniikkikohtaus edessä olleen teloituksen pelossa. Näin Hautala vahvistaa kohtauksen, jonka esimerkiksi **Pirjo Honkasalo** ja **Pekka Lehto** esittivät elokuvassa Tulipää vuodelta 1980.

Marko A. Hautalan kirja kapinallisesta kynämiehestä ei jätä kiviä kääntämättä kuvatessaan Untolan vaiheita. Kun Hautalan takin liepeisiin on tarttunut pitkän tutkimusretken aikana runsaasti oheistarinoita ja sivujuonteita esimerkiksi Untolan elämää sivuavista henkilöistä ja tarinoista, on kirjoittajalla ollut luonnollisesti suuri houkutus ottaa niitä mukaan teokseen. Osin ne puolustavat paikkaansa, joskin lukija olisi tyytynyt vähempään, kun ydintarinallakin on mittaa melkoisesti. Ei lähes kaksi kiloa painavaa teosta ainakaan iltaisin makuuasennossa kannata yrittää lukea. Sen, joka tekstin kahlaa läpi, teos joka tapauksessa palkitsee ainutlaatuisella henkilökuvalla.

Marko A. Hautala: Algoth - Kapinallinen kynämies, Warelia Kustannus Oy, As Pakett, Tallinna 2021, 1180 sivua.

Algoth Untola haudattiin Santahaminan joukkohautaan, jonka päälle perustettiin sikotarha. Vuonna 1939 omaiset saivat siirtää hänen tomumajansa Hietaniemen hautausmaahan.

Sananvapaus on demokratian peruspilareita.
Vihapuheella pyritään loukkaamaan ja hiljentämään
päättäjien tai kansalaisten ilmaisunvapautta.

Vihapuhe kaventaa ihmisten sanan- ja ilmaisunvapautta.
Siksi sen ehkäiseminen on otettava vakavasti.

ammattiliitto **pro**

www.proliitto.fi

Proliitto.fi

TYÖTÄ

TOISTEMME

PUOLESTA

SAK

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

020 774 000 • sak@sak.fi • www.sak.fi

**TULE MUKAAN KERTOMAAN
MIELIPITEESI JA VAIKUTTAMAAN!**

LATAA ILMAINEN
SDP:N KANSALAI SPANEELI
GOOGLE PLAY TAI APPLE APP STORE
-SOVELLUSKAUPASTA

SELAINVERSIO OSOITTEESSA
SDP.KANSALAI SPANEELI.FI

**AKT:n jäsenenä
sinulla on takanasi:**

kokemusta,

neuvottelutaitoa ja

ison joukon voimaa.

AUTO- JA KULJETUSALAN
TYÖNTEKIJÄLIITTO RY
John Stenbergin ranta 6, 00530 Helsinki
PL 313, 00531 Helsinki | (09) 613 110 | www.akt.fi

Lomalle Tampereelle

SSSL:lla on Holiday Club Tampereen kylpylässä käytössä viikko 46 eli yksi lomaviikko vuodessa. 105 neliön suuruudessa huoneistossa on kaksi makuuhuonetta ja kuusi vuodepaikkaa.

Loma-asunnon käyttöoikeuden arvotaan on ilmoitaututtava osoitteella ssslilitto@gmail.com toukokuun loppuun mennessä. Käyttöoikeus arvotaan kesäkuun loppuun mennessä. Arvontaan voi osallistua vain sellainen jäsen, jolla ei ole jäsenmaksurästejä ja joka ei ole edellisen kolmen vuoden aikana voittanut viikon käyttöoikeutta.

Loma-asunnon käyttöönsä saavan on maksettava liiton määräämä 450 euron vastike viimeistään kuukautta ennen lomaviikon alkua. Lomaviikko alkaa perjantaina 11.11.2022 ja päättyy perjantaina 18.11.2022.

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto SSSL ry

PL 373, 00531 Helsinki
ssllilitto@gmail.com • www.sssl.fi

Puheenjohtaja Jukka Halonen	Varajäsenet Auli Kivenmaa
Varapuheenjohtaja Arto Jokela	Helena Laukko
Hallitus Maarit Hirvensalo	Leena Niinimaa
Reijo Hämäläinen	Aleksi Rainos
Saana Lamminsivu	Liiton sihteeri Mirva Wiik
Tuomo Lilja	ssllilitto@gmail.com
Hannu Taavitsainen	040-5131889
Hannu Tuovinen	
Leila Vasama	

Jyty on tukena työelämän murroksessa

Jyty on ammattiliitto, jonka jäsenet toimivat kunta-alalla, yksityisellä sektorilla, järjestöissä ja seurakunnissa. Jäsenistön suurimpia ammattialoja ovat sihteeri-, hallinto-, asiantuntija- ja ict-työ, nuoriso- ja järjestötyö, sosiaali- ja terveysala, kirjastoala sekä kasvatusta ja koulutus. Ammattiliitto Jyty on STTK:n jäsenliitto.

Sillä sinun työsi on tärkeä

**Tilaa
Demokraatti!**
Katso tarjous
demokraatti.fi

Tilaaajapalvelu ma-pe klo 9-15: 09 7010 500 / tilaaajapalvelu@demokraatti.fi / demokraatti.fi/tilaa-lehti

Suojaako yleissitovuus työntekijää mielivallalta?

Kyllä!

**Teollisuus
liitto**

TYÖVÄEN **ARKISTO**

Sörnäisten rantatie 25, 00500 Helsinki
Puh. 040-455 6972
sähköp. info@tyark.fi

www.tyark.fi

Foorumit löytyvät myös tallenteina

SSSL aloitti avoimien foorumien sarjan vuonna 2016. Ensimmäisessä **"Uusi aalto"** -foorumissa puhuttiin sosialidemokratian tulevaisuudesta. Alustajina tuolloin olivat SDP:n ensimmäisen kauden kansanedustajat Sanna Marin, Nasima Razmyar ja Timo Harakka, sekä politiikan tutkija Rauli Mickelsson.

Vuonna 2017 liitto täytti 110 vuotta, ja juhlafoorumin aiheena oli **"Manu ja media"**. Presidentti Mauno Koiviston suhdetta mediaan avasivat Jyrki Vesikansa, Seppo Heikki Salonen, Risto Uimonen ja Unto Hämäläinen.

Vuonna 2019 oli sosialidemokraattien luontosuhteen vuoro. **"Luonnollisesti SDP"** -foorumissa.

Tuolloin olivat äänessä työministeri Timo Harakka, apulaispormestari Nasima Razmyar, eduskuntaryhmän puheenjohtaja Antti Lindtman sekä ministeri Matti Ahde. Se taisi jäädä Matin viimeiseksi julkiseksi esiintymiseksi. Aina ajankohtainen sananvapaus oli vuoden 2020 aiheena.

"Vapaus sanoa – vastuu sanoa" -foorumissa alustivat Timo Harakka nyt liikenneministerin roolissa, Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja Eero Hyvönen sekä toimittaja Johanna Vehkoo. Kolme foorumia on taltioitu myös Youtubeen, josta ne ovat edelleen nähtävissä.

Foorumit löytyvät SSSL:n nettisivujen kautta osoitteesta sssl.fi/foorumit.

Liittolivet jatkuvat!

Vuonna 2021 aloitettiin SSSL:n facebookin jäsenryhmässä suorat liittolive-lähetykset. Huippuvieraat avaavat niissä politiikan taustoja. Seuraa fb-ryhmää, jossa uusista vieraista ilmoitellaan.

Liiton jäsenryhmä löytyy facebookista nimellä SSSL, ja siihen pääsevät vain jäsenet. Jos et ole vielä liittynyt ryhmään, jäsenyyttä kannattaa pyytää hetimiten.

**ANNA LAHJA
TULEVILLE
SUKUPOLVILLE.**

Kansan
Sivistysrahasto

VAKUUTUKSIA

LAINOJA

FINANSSIALA

HOUKUTTELEVIA TYÖPAIKKOJA

ihmisen arjessa

KORVAUKSIA

ELÄKKEITÄ

HYVIÄ SIIJOITUSKOhteITA

VIHREÄÄ RAHOITUSTA

SUJUVIA MAKSUPALVELUJA

OPASTUSTA & NEUVONTAA

Mediapuhelin 020 7934 240

finanssiaala.fi

@finanssiaala

@finanssiaala

FA FINANSSIALA

Tradeka tukee
ihmisoikeudet.net
-portaalia.

"Perustaisitteko nyt
Aktivistipiston?"

Mitä tehtäis seuraavaksi?

Me Tradekassa uskomme, että omistaminen tekee ihmisille hyvää. Inhimillinen omistajuus vie maailmaa eteenpäin ja palauttaa hyvää yhteiskuntaamme. Jotta jäsenemme voisivat kanssamme parantaa maailmaa ja omistaa omaa tulevaisuuttaan, olemme ottaneet käyttöön Jäsenaloitteet. Tee omasi ja vaikuta.

tradeka.fi/jasenalointe

TRADEKA